

SOCRATES CONGRESS BOOK

**SOCRATES 1st INTERNATIONAL EDUCATION, BUSINESS,
ECONOMICS AND SOCIAL SCIENCES CONGRESS**

ISBN: 978-605-70588-5-0

**SOCRATES 1ST INTERNATIONAL EDUCATION,
BUSINESS, ECONOMICS AND SOCIAL
SCIENCES CONGRESS**

*All rights of this book belong to Academic Sharing Platform Company Publishing House
Without permission can't be duplicate or copied.*

Authors of chapters are responsible both ethically and juridically.

Academic Sharing Platform – 2021 ©

Issued: 30. 06. 2021
ISBN: 978-605-70588-5-0

ABOUT CONGRESS

SOCRATES 1ST INTERNATIONAL EDUCATION, BUSINESS, ECONOMICS AND SOCIAL SCIENCES CONGRESS

DATE – PLACE

*JUNE 19-20, 2021
ANKARA – TURKEY*

ORGANIZATION

SOCRATES JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY SOCIAL STUDIEDS

ORGANIZING COMMITTEE

**DR. GÜLTEKİN GÜRÇAY
DR. LEMAN KUZU
DR. NADİRE KANTARCIOĞLU
DR. ZEHRA FIRAT
AMANEH MANAFİDİZAJİ**

EVALUATION PROCESS

All applications have undergone a double-blind peer review process.

PARTICIPATED COUNTRIES

Türkiye – India –Morocco– Cairo – Hungary - Latvia

PRESENTATION

Oral presentation

LANGUAGES

Turkish, English, Russian

SCIENTIFIC & REVIEW COMMITTEE

- Dr. Gulmira ABDİRASULOVA** - Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi
Prof. Dr. Yunir ABDRAHIMOV - Ufa State Petroleum Technological University
Doç. Dr. Nazilə Abdullazadə - Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
Dr. Maha Hamdan ALANAZİ - Riyad Kral Abdülaziz Teknoloji Enstitüsü
Dr. Dzhakipbek Altaevich ALTAYEV - Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Fırat BARAN - Mardin Artuklu Üniversitesi
Dr. Amina Salihi BAYERO - Yusuf Maitama Sule Üniversitesi
Dr. Karligash BAYTANASOVA - Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi
Dr. Baurcan BOTAKARAEV - oca Ahmet Yesevi Üniversitesi
Dr. Ahmad Sharif FAKHEER - Ürdün Devlet Üniversitesi
Dr. Zehra FIRAT
Doç. Dr. Abbas GHAFARI - Tebriz Üniversitesi
Prof. Dr. Ariz Avaz GOZALOV - oskova Devlet Üniversitesi
Prof. Dr. Gulzar İBRAGİMOVA - Bakü Avrasya Üniversitesi
Dr. Gültekin GÜRÇAY
Doç. Dr. Dilorom HAMROEVA - Özbekistan Bilimler Akademisi
Dr. Bazarhan İMANGALİYEVA - K.Zhubanov Aktobe Devlet Bölge Üniversitesi
Dr. Keles Nurmaşılı JAYLIBAY - Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi
Dr. Mamatkuli Jurayev - Özbekistan Bilim Akademisi
Dr. Kalemkas KALIBAEVA - Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi
Dr. Bouaraour Kamel - Ghardaia Üniversitesi
Dr. Nadire KANTARCIOĞLU
Prof. Dr. Ergün KOCA - Girne Amerikan Üniversitesi
Prof Dr. Bülent KURTİŞOĞLU - Ardahan Üniversitesi
Dr. Leman KUZU - İstanbul Kültür Üniversitesi
Sonali MALHOTRA - Delhi Balbahtri Academy
Dr. Alia R. MASALİMOVA - Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi
Prof. Muntazir MEHDI - Pakistan Language Academy
Dr. Amanbay MOLDİBAEV - Taraz Devlet Pedagoji Üniversitesi
Doç. Dr. Yeliz ÇAKIR SAHİLLİ - Munzur Üniversitesi
Dr. Aysulu B. SARSEKENOVA - Orleu Milli Kalkınma Enstitüsü
Dr. Gulşat ŞUGAYEVA - Dosmukhamedov Atyrau Devlet Üniversitesi
Doç. Dr. Yeliz KINDAP TEPE - Cumhuriyet Üniversitesi

Dr. K.A. TLEUBERGENOVA -Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA - Rasulbekov Kırgız Ekonomi Üniversitesi

Doç. Dr. Yıldırım İsmail TOSUN - Şırnak Üniversitesi

Dr. Botagul TURGUNBAEVA - Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Dinarakhan TURSUNALİEVA - Rasulbekov Kırgız Ekonomi Üniversitesi

Doç. Dr. Ali Korkut ULUDAĞ - Atatürk Üniversitesi

Prof. Dr. Akbar VALADBİGİ - Urumiye Üniversitesi

Doç. Dr. C. VIJAI - St.Peter's Institute

Dr. Yang ZİTONG - Wuhan Üniversitesi

SOCRATES 1st International Congress
June 19- 20, 2021 - Ankara

SOCRATES

1st International Education, Business, Economics and Social Sciences Congress

1st International Health, Engineering and Applied Sciences Congress

June 19- 20, 2021 - Ankara

CONGRESS PROGRAM

Online (with Video Conference) Presentation

Meeting ID: 872 1894 6843

Passcode: 192021

SOCRATES 1st International Congress
June 19- 20, 2021 - Ankara

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to make a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID instead of “Meeting ID or Personal Link Name” and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- Speakers must be connected to the session **10 minutes before** the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- During the session, your camera should be turned on **at least %70** of session period
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.
- Before you login to Zoom please indicate your name surname and hall number,

exp. H-..., S- ... NAME SURNAME

SOCRATES 1st International Congress
June 19- 20, 2021 - Ankara

19.06.2021	HALL: 1	SESSION: 1	Meeting ID: 872 1894 6843	Passcode: 192021
		10:00 – 12:00 (Turkey Local Time)	MODERATOR: DOÇ. DR. İSMAİL AYTEKİN	
Authors	Topic title			
ŞULE ERYÜRÜK MUSTAFA NAJAT ASAAD KAĞAN ERYÜRÜK	Comparison Of Long-Short Term Memory (LSTM) And Multi- Layer Perceptron (MLP) As Artificial Network Methods For Forecasting Streamflow			
ŞULE ERYÜRÜK	Application Of Statistical Quality Control For Production Of Wheat Milling Machine Parts			
HALİL İLKİMEN SABİHA GÖZDE SALÜN CENGİZ YENİKAYA	2-Metoksi-5-Sülfamoyilbenzoik Asitin Metal Komplekslerinin Sentezi Ve Karakterizasyonu			
HALİL İLKİMEN SABİHA GÖZDE SALÜN AYSEL GÜLBANDILAR CENGİZ YENİKAYA	2-Amino-3-Metilpiridin İle 2,6-Piridindikarboksilik Asitin Proton Tuzunun, Metal Komplekslerinin Sentezi, Karakterizasyonu Ve Biyolojik Özelliklerinin İncelenmesi			
AYKUT BATİNLİ	Roll Form Prosesinde Yüksek Frekans Kaynağı Elemanlarının Parametrik Yaklaşım İle Seçimi			
ZEYNEP R. ARDAHANLIOĞLU	Günlüklü Koyunun (Fethiye) Rekreasyon Potansiyeli Ve Terapi Ormanı Kapsamında Değerlendirilmesi			

SOCRATES 1st International Congress
June 19- 20, 2021 - Ankara

DOÇ. DR. İSMAİL AYTEKİN	Botulismuslu İneklerde Serum Total Sialik Asit Konsantrasyonunun ve Bazı Biyokimyasal Parametrelerin Değerlendirilmesi
SELİM TETİK HAKAN SELÇUK OYA GÜVEN	Alışılmadık Bir Pnömotoraks Görünümü: Olgu Sunumu

SOCRATES 1st International Congress
June 19- 20, 2021 - Ankara

19.06.2021	HALL: 1	SESSION: 2	Meeting ID: 872 1894 6843	Passcode: 192021
		14:00 – 16:00 (Turkey Local Time)	MODERATOR: DR. NADİRE KANTARCIOĞLU	
Authors	Topic title			
DR. ÖĞR. ÜYESİ ÜNAL ŞİMŞEK	Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi			
DOÇ. DR., ALİ ALGÜL	Samipaşazade Sezaî'nin Öykülerinde Görülen Realizm ve Romantizm Akımları Üzerine Bir Çalışma			
ARŞ. GÖR. GÜLAN KALI PROF. DR. MUSTAFA VOLKAN COŞKUN	İki Dilli 7. Sınıf Öğrencilerinin Öyküleyici Anlatımlarının Bağdaşıklık ve Tutarlılık Unsurları Bakımından İncelenmesi			
MUSTAFA KARACA DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHAMMET BAKİ MİNAZ	Okul Yöneticilerinin Dönüşümcü Liderlik Özellikleri Yönünden Öğretmenlerle Çatışma Ve Uzlaşma Alanları			
SERHAT KAYA FERAT KAYA	Mutlakiyetçiliğin Mantığı: Jean Bodin Ve Egemen Otorite			
FERAT KAYA SERHAT KAYA	Siyasal İletişimde Etiğin Boyutları			
ASSIS. PROF. DR. K. R. PADMA	The Artificial Intelligence Built Drones To Combat The Pandemic Situation			
FERDA ŞULE KAYA GAMZE TOPÇU	Kadına Yönelik Şiddet Ve Sosyal Problem Çözme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Şanlıurfa Örneği)			

SOCRATES 1st International Congress
June 19- 20, 2021 - Ankara

DR. ÖĞR. ÜYESİ NAGEHAN KIRKBEŞOĞLU	Kira Sözleşmesinde “Aşırı Bedel” Kavramı
DR. ÖĞR. ÜYESİ NAGEHAN KIRKBEŞOĞLU	Covid 19’un Kira Sözleşmelerinde Bedeli İfa Borcuna Etkisi
BURCU DEMİR GÖKMEN MERYEM FIRAT	Kadınlardaki Ahlaki Olgunluk Düzeyi İletişim Becerileri Üzerinde Etkili Midir?

SOCRATES 1st International Congress
June 19- 20, 2021 - Ankara

19.06.2021		HALL: 2		SESSION: 1	
			Meeting ID: 872 1894 6843		Passcode: 192021
		10:00 – 13:00 (Turkey Local Time)		MODERATOR: DR. MARIYA AIT DAUD	
Authors			Topic title		
JAMAL-ELDIN F. M. IBRAHIM LÁSZLÓ A. GÖMZSE			Eco-Friendly Ceramic Specimens With Enhanced Thermal Insulation Properties Produced From Natural Zeolite And Sawdust		
MOHAMED EL MALKI			Acoustic Bandgap Exploitation Using Side Branche Structure		
DR. MARIYA AIT DAUD			Clinical Profile Of Cervix Cancer At Oncology Department Of Moulay Ismail Military Hospital Meknes / Morocco		
EFE OGIDIKA JOHN ATADIOSE BETTY O. BEKEDEREMO			Seasonal Variation in Physical and Chemical Characteristics Of A Tropical River		
JĀNIS ZUTERS			An Extension Of Multi-Layer Perceptron Based On Layer-Topology		
AZZA TAHA ZAKI			Classical Myths In Modern Drama: A Study Of The Vision Of Jean Anouilh In Antigone		

CONTENT	
CONGRESS ID	
SCIENTIFIC & REVIEW COMMITTEE	
PROGRAM	
CONTENT	
ORAL PRESENTED PAPERS IN THE CONGRESS	
Ali ALGÜL	
SAMİPAŞAZADE SEZAI'NİN ÖYKÜLERİNDE GÖRÜLEN REALİZM VE ROMANTİZM AKIMLARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	1
Gülan KALI & Mustafa Volkan COŞKUN	
İKİ DİLLİ 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖYKÜLEYİCİ ANLATIMLARININ BAĞDAŞIKLIK VE TUTARLILIK UNSURLARI BAKIMINDAN İNCELENMESİ	3
Mustafa KARACA & Muhammet Baki MİNAZ	
OKUL YÖNETİCİLERİNİN DÖNÜŞÜMCÜ LİDERLİK ÖZELLİKLERİ YÖNÜNDEN ÖĞRETMENLERLE ÇATIŞMA VE UZLAŞMA ALANLARI	4
Serhat KAYA & Ferat KAYA	
MUTLAKİYETÇİLİĞİN MANTIĞI: JEAN BODİN VE EGEMEN OTORİTE	5
Ferat KAYA & Serhat KAYA	
SİYASAL İLETİŞİMDE ETİĞİN BOYUTLARI	7
K.R.Padma	
THE ARTIFICIAL INTELLIGENCE BUILT DRONES TO COMBAT THE PANDEMIC SITUATION	9
Ferda Şule Kaya & Gamze Topçu	
SOSYAL PROBLEM ÇÖZME İLE KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUMU ARASINDAKİ İLİŞKİ: ŞANLIURFA ÖRNEĞİ	10
Nagehan KIRKBEŞOĞLU	
KİRA SÖZLEŞMESİNDE “AŞIRI BEDEL” KAVRAMI	31
Nagehan KIRKBEŞOĞLU	
COVID 19'UN KİRA SÖZLEŞMELERİNDE BEDELİ İFA BORCUNA ETKİSİ	40
Burcu Demir Gökmen & Meryem Fırat	
KADINLARDAKİ AHLAKİ OLGUNLUK DÜZEYİ İLETİŞİM BECERİLERİ ÜZERİNDE ETKİLİ MİDİR?	50
Azza Taha Zaki	
CLASSICAL MYTHS IN MODERN DRAMA: A STUDY OF THE VISION OF JEAN ANOUILH IN ANTIGONE	52

SAMİPAŞAZADE SEZAI'NİN ÖYKÜLERİNDE GÖRÜLEN REALİZM VE ROMANTİZM AKIMLARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Ali ALGÜL

Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,

ÖZET

Samipaşazade Sezai'nin Türk öykü tarihindeki yerine birçok çalışmada değinilir; fakat onun Tanzimat'tan Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar geçen sürede yazdığı öykülerinde görülen yazın akımları üzerine günümüze kadar ayrı bir çalışma yapılmamıştır. Denilebilir ki, *Küçük Şeyler*'den sonra gelen kitaplarındaki öyküleri pek dikkate bile alınmamıştır. Bu eksikliği gidermek için yapılan çalışmada yazarın öykülerindeki realizm ve romantizm akımları ele alınmaktadır.

Türkiye'de Tanzimat Fermanı'ndan sonra yeni bir dünyanın temelleri atılır. Gerek toplum yaşamında gerekse devlet sisteminde büyük değişiklikler başlar. Hukuk, yönetim biçimi, edebiyat ve eğitim gibi uzun yüzyıllar boyunca Osmanlı Devleti'nde devam eden geleneksel yapılar değişmeye, çatlama başlar. Bunlar içerisinde de en sıkıntılı değişimi geçirenlerin başında edebiyat gelir. Çünkü edebiyatın değişmesi düz bir çizgi halinde gerçekleşmez. Öncelikle dil olmak üzere toplumun kültürel yaşamını ve dünyaya bakışını da değişime zorlar. Öte yandan da Batı edebiyatlarından tiyatro, roman, öykü gibi, o yıllara kadar Türk edebiyatında görülmeyen, yeni yazınsal türler kendini gösterir. Türk edebiyatçısı Avrupa'dan sadece yeni türler almaz aynı zamanda edebiyat akımlarından da etkilenir. Samipaşazade Sezai'nin öyküleri yazıldığı sıralarda Türk edebiyatında akımlar oturmaya başlamıştır. Hatta "Hayaliyûn-Hakikiyûn" adı altında Beşir Fuat, Ahmet Mithat Efendi, Nabizâde Nâzım ve Mehmet Tahir gibi edebiyatçılar arasında ciddi anlamda romantizm-realizm tartışmaları yaşanır.

ISSN 2757-5519

SINCE 2015

Tanzimat dönemi ikinci kuşak içinde yer alan Samipaşazade Sezai, kendisinden önce ilk örnekleri belirlemeye başlayan yeni Türk öyküsünü bugünkü anlamda öyküye dönüştürmeyi başarır. Batı edebiyatlarından gelen akımları da yaşadığı geçiş dönemine uygun olarak kullanmasını bilen Samipaşazade Sezai'nin öyküleri hem romantizm hem de realizm akımının özelliklerini barındırmaktadır. Yazar kimi öykülerinde bu iki akımı birlikte kullanır. Bu tutumu da dönemin anlayışını yansıtması bakımından oldukça önemlidir. Çünkü Türk edebiyatçısı romantizmden realizme geçmektedir. Bu incelemede tartışmacı bir biçimle Samipaşazade Sezai'nin öykülerindeki Batı edebiyatlarından gelen akımlar somut örneklerle gösterilmekte ve üzerlerine değerlendirmeler yapılmaktadır.

Anahtar sözcükler: Edebiyat akımı, öykü, Samipaşazade Sezai

A STUDY OF THE CURRENTS OF REALISM AND ROMANCE SEEN IN SAMİPAŞAZADE SEZAI'S STORIES

ABSTRACT

Samipaşazade Sezai's place in the history of Turkish history is mentioned in many studies, but no separate work has been done until today on the literary movements seen in his stories, which he wrote from Tanzimat to the early years of the Republic. It can be said that his stories in his books after little things were not even considered. In order to address this deficiency, the study examines the currents of realism and romance in the author's stories.

After the Tanzimat edict in Turkey, the foundations of a new world are laid. Major changes begin both in public life and in the state system. Traditional structures that continued in the Ottoman Empire for many centuries, such as law, form of government, literature and education, begin to change and crack. Among them, literature comes at the beginning of those who have undergone the most problematic change. Because changing literature does not happen in a straight line. It also forces changes in the cultural life of society and its view of the world, primarily language. On the other hand, new literary genres, such as theater, novel, and story from Western literature, are manifested, which were not seen in Turkish literature until those years. The Turkish literature does not only receive new genres from Europe, but is also influenced by literary movements. At the time when Samipaşazade Sezai's stories were written, currents in Turkish literature began to sit. Even under the name "Hayaliyun-Hakikiyun", there are serious discussions of romance-realism among literati such as Beşir Fuat, Ahmet Mithat Efendi, Nabizade Nazim and Mehmet Tahir.

Samipaşazade Sezai, who is in the second generation of the Tanzimat period, manages to turn the new Turkish story, whose first examples begin to appear before him, into a story in today's sense. Samipaşazade Sezai, who also knows how to use currents from Western literature in accordance with the transition period in which he lived, has the characteristics of both romanticism and realism. The author uses these two currents together in some of his stories. This attitude is also very important in terms of reflecting the understanding of the period. Because Turkish literature is moving from romance to realism. In this review, movements from Western literature in Samipapazade Sezai's stories are shown with concrete examples and evaluations are made on them.

Keywords: Literature movements, story, Samipaşazade Sezai

İKİ DİLLİ 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖYKÜLEYİCİ ANLATIMLARININ BAĞDAŞIKLIK VE TUTARLILIK UNSURLARI BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Arş. Gör. Gülan KALI

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

0000-0001-8930-5342

Prof. Dr. Mustafa Volkan COŞKUN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

0000-0001-5380-4895

ÖZET

Bu çalışmada Türkçeyi ikinci dil olarak edinmiş olan iki dilli ortaokul öğrencilerinin öyküleyici anlatımları, metinsellik ölçütlerinden olan bağdaşıklık ve tutarlılık unsurları açısından incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılı bahar yarısında Mardin'in Mazıdağı ilçesinde öğrenim görmekte olan iki dilli 20 ortaokul 7. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunun tamamı ilk olarak Kürtçeyi ardından da okulda veya sosyal çevrede Türkçeyi edinmiş olan iki dilli (bilingual) öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışma betimsel nitelikte olup tarama yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir (Büyüköztürk vd. 2015). Bunun yanı sıra çalışmada öğrencilerden elde edilen öyküleyici anlatımlar üzerinde doküman incelemesi gerçekleştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmadan elde edilen veriler Güven Ercan (2019) tarafından geliştirilen “Bağdaşıklık Düzeyi Değerlendirme çizelgesi” ile “Tutarlılık Düzeyi Analitik Puanlama Anahtarı” ölçme araçlarıyla elde edilmiştir. Çalışmada iki dilli 7. Sınıf öğrencilerinden kendilerine önceden verilmiş olan bir küçürek öyküden yola çıkarak ve bu öyküyü oluşturacakları yeni öykü ile birleştirerek bir başka öykü oluşturmaları istenmiştir. Öğrencilerden oluşturacakları yeni öykünün kurgusuna göre kendilerine önceden verilmiş olan küçürek öyküyü öykünün herhangi bir yerine koymaları istenmiştir. Bu sayede öğrencilerden elde edilen öyküleyici metinler aracılığıyla, iki dilliliğin öğrencilerin öyküleyici anlatımlarında bağdaşık ve tutarlı metin yazma üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İki dillilik, bağdaşıklık, tutarlılık, öyküleyici anlatım.

OKUL YÖNETİCİLERİNİN DÖNÜŞÜMCÜ LİDERLİK ÖZELLİKLERİ YÖNÜNDEN ÖĞRETMENLERLE ÇATIŞMA VE UZLAŞMA ALANLARI

***Mustafa KARACA**

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Denetimi

****Dr. Öğretim Üyesi Muhammet Baki MİNAZ**

ÖZET

Bu çalışmada okul müdürlerinin dönüşümcü liderlik özellikleri ile okullarda çatışma ve uzlaşma alanları, öğretmen görüşleriyle tespit edilmeye çalışılmıştır. İlişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Fatih ilçesinde bulunan 8 ortaokulda çalışan uygun örneklem yolu ile belirlenen 315 öğretmen anket katılımcısı olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada veri toplamak amacıyla “Dönüşümcü Liderlik Ölçeği” ile “İlişkisel Tarama Modeli” kullanılmıştır. Araştırma sonunda katılımcıların okul müdürlerinde algıladıkları dönüşümcü liderlik özelliklerinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Kadın öğretmenlerin okul müdürlerini daha yüksek dönüşümcü lider olarak algıladıkları görülmüştür. Yaş ilerledikçe okul müdürlerinin; dönüşümcü liderlik algılarının düştüğü, 11-15 yıl kıdeme sahip olan okul müdürlerinin dönüşümcü liderlik algılarının düşük olduğu belirlenmiştir. Bekar öğretmenlerin okul müdürlerini daha yüksek dönüşümcü lider olarak algıladıkları, lisans mezunu olan öğretmenlerin yüksek lisans mezunu olan öğretmenlere kıyasla okul müdürlerini daha yüksek dönüşümcü lider olarak algıladıkları görülmüştür.

ISSN 2757-5519

SINCE 2015

Katılımcıların çatışma alanlarının düşük, uzlaşma alanlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Okullarında Çatışma Kaynakları ve Uzlaşma Ölçeği puanlarının cinsiyet, yaş, kıdem, okuldaki çalışma süresi, görev, mezuniyet değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Dönüşümcü liderlik ölçeği ile okullarında çatışma kaynakları ve uzlaşma ölçeği ilişkisi incelendiğinde dönüşümcü liderlik özellikleri ile çatışma alanları arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunurken uzlaşma alanları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, Dönüşümcü Liderlik, Çatışma, Uzlaşma Alanları

****DR. ÖĞRETİM ÜYESİ** SİİRT ÜNİVERSİTESİ, EĞİTİM BİLİMLERİ ÖĞRETİM ÜYESİ.

***SABAHATTİN ZAIM ÜNİVERSİTESİ, EĞİTİM FAKÜLTESİ, EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI, TEZLİ
YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ**

MUTLAKİYETÇİLİĞİN MANTIĞI: JEAN BODİN VE EGEMEN OTORİTE

Serhat KAYA

Akdeniz Üniversitesi

[ORCID ID: 0000-0002-3832-8234](https://orcid.org/0000-0002-3832-8234)

Ferat KAYA

Dicle Üniversitesi

ORCID ID: 0000-0003-3704-7251

ÖZET

Jean Bodin 1530-1596 yılları arasında yaşamış Fransız iktisatçısı ve hukukçusudur. Bodin'in felsefesi siyaset felsefesi ve egemenlik kavramları üzerinde yoğunlaşsa bile tarih alanında da önemli görüş ve araştırmalara sahiptir. Politikanın doğasıyla alakalı olarak kuşatıcı bir ampirik resme erişebilmek adına, tarihsel karşılaştırmaları kullanmış ve bu bağlamda, eskilerin yasalarını bir araya getirip yeni bir sentez yapmamızı sağlayan şeyin tarih olduğunu söylemiş, bu yüzden evrensel hukukun en makulünün tarihin bağrında gizli olduğunu savunmuştur. Thomas Hobbes'un öncülü misali olan, mutlakiyetçilik teorisini Bodin, Devletin laik düşünceyle örülmesini savunmuştur ve Kiliseden bağımsız bir Devletin daha makbul olacağını dile getirmekle kalmamış; Kral ve ona tabi aristokratların da egemen üzerinde söz söyleme hakkına ket vurmuştur.

Unvanı ne olursa olsun yöneticiyi aşan bir konumda olan Egemenlik kavramını ayrıntısıyla tanımlamış ve unsurlarını: süreklilik, mutlaklık, bölünmezlik olarak kategorize etmiştir.

- Egemenlik sürekli çünkü yönetimler değişse bile egemenlik bakidir ve egemenliğin sürekliliği de siyasal toplumun sürekliliğiyle ilintilidir. Kral ölse bile egemenlik devam eder yani Devlet aslında soyut bir olgudur.
- Egemenlik mutlak çünkü egemenlik paylaşılmaz. Egemen yasaları yapar, değiştirir ve kaldırabilir ve bunu icra ederken de hiçbir güce gereksinim duymaz, çünkü başka güce ihtiyaç, egemenliğin ortadan kalkmasına sebep olur.
- Egemenlik bölünemez çünkü bölünürse istikrar olmaz bu bağlamda yasa çıkarma hakkı sadece Kralda olmalıdır ve Kral bunu başka gruplara verirse kendi egemenliğini sınırlamış olur. Doğal yasaya karşı sorumlu olan Kral vicdanını çığneyemez yoksa Tanrıya karşı gelmiş olur fakat Bodin'in egemenlik kavramı maksadıyla ortaya attığı görüşlerden de en zayıf kalan nokta Kralı denetleme mekanizmasının Kralın 'vicdanı' olmasıdır.

Bodin Devlet ile Hükümet kavramları arasında da ayrıma gitmiştir. Her coğrafya ve toplumun yapısının farklı olduğunu bu yüzden evrensel bir devlet kuramı olmayacağını ifade eden Bodin, devletlerin farklı yönetim şekillerine sahip olabileceğini iddia etmiştir. Çalışmamızda bu kavramların ve söylemlerin birçoğuna yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Jean Bodin, Egemenlik, Devlet

THE LOGIC OF THE ABSOLUTISM: JEAN BODIN AND SOVEREIGN AUTHORITY

ABSTRACT

Jean Bodin was a French economist and lawyer who lived between 1530 and 1596. Even though Bodin's philosophy concentrates on the concepts of political philosophy and sovereignty; He also has important views and researches in the field of history. He used historical comparisons to arrive at an encompassing empirical picture of the nature of politics, and in this context, he said that it is history that allows us to bring together the laws of the ancients and make a new synthesis; therefore, he argued that the most reasonable of universal law is hidden in the inside of history. Bodin, who is the theorist of absolutism, like the predecessor of Thomas Hobbes, also advocated the establishment of the State with secular thought. He not only stated that a State independent of the Church would be more acceptable; the king and his subordinate aristocrats also hindered their right to have a say over the sovereign.

Regardless of its title, he defined the concept of Sovereignty, which is in a position that exceeds the ruler, in detail and categorized its elements as: continuity, absoluteness and indivisibility.

- Sovereignty is permanent because even if governments change, sovereignty remains and the continuity of sovereignty is related to the continuity of political society. Even if the king dies, the sovereignty continues, so the State is actually an abstract phenomenon.
- Sovereignty is absolute because sovereignty cannot be shared. The sovereign can make, amend and abolish laws and needs no power to enforce it, because the need for other power causes the domination to disappear.
- Sovereignty cannot be divided because if it is divided, there will be no stability. In this context, only the King should have the right to legislate, and if the King gives it to other groups, he will limit his own sovereignty. The King, who is responsible to the natural law, cannot violate his conscience, otherwise he will be against God, but the weakest point among the views put forward by Bodin for the concept of sovereignty is that the King's "conscience" is the control mechanism of the King.

Bodin also made a distinction between the concepts of State and Government. Bodin, who stated that the structure of each geography and society is different, therefore there will not be a universal state theory, claimed that states can have different forms of government. Many of these concepts and discourses will be included in our study.

Keywords: Jean Bodin, Sovereignty, State

SIYASAL İLETİŞİMDE ETİĞİN BOYUTLARI

Ferat KAYA

Dicle Üniversitesi

ORCID ID: 0000-0003-3704-7251

Serhat KAYA

Akdeniz Üniversitesi

[ORCID ID: 0000-0002-3832-8234](https://orcid.org/0000-0002-3832-8234)

ÖZET

Siyasi aktörlerin doğrudan veya medya gibi ilgili kuruluşlar vasıtasıyla kendi halkına veya uluslararası arenada fikir ve görüşlerin değiş tokuşu, siyasal iletişim olarak adlandırılmaktadır. Siyasal iletişim toplumsal yaşamın en yüksek hiyerarşisindeki faaliyetlerdir. Belirli kanallar vasıtasıyla mesajın alıcısına yönelik siyasal iletişimi başlatan ana aktörler politikacılar. Siyasal iletişimi her ne kadar politikacılar başlatsa da, bu tek yönlü bir süreç olmayıp, mesajı alandan gelen geribildirimlerle devamlı olarak sürekli işlemsel bir döngü mevcuttur. Ulusal veya uluslararası siyasi süreç boyunca, elde edilen bilgi ve geri dönüşlerle birlikte, siyasi kazanç veya siyasi hedeflere ulaşmak amacıyla bilgiyi kendi lehine kullanma sürecidir. Siyasal iletişim kampanya yönetimi, halkla ilişkiler, siyasi medya stratejileri, dış politika, kamuoyu araştırması, siyasal etik, hukuk, istatistiksel analiz ve kamu söylemi gibi alanları kapsamaktadır.

Siyasi eylem hakkında ahlaki yargılandırma pratiği olarak adlandırılan siyasi etik, ahlak, siyaset felsefesi ve siyaset biliminden yararlanmaktadır. Antik Yunan'dan günümüze kadar bir arada yaşayan insan topluluklarının bir siyasi niteliği olmuştur. İktidarda bulunanların eylemlerine yönelik siyasal iletişimde, daima etik kaygılar önemli bir sorun olarak yer almıştır. Bireyin, doğru ve yanlış arasında karar vermesine olanak sağlayan değerler sistemi, siyasete uygulandığında yabancılaştırma, siyasetten soğuma ve kamusal alanın daralması gibi etik sorunlara yol açmaktadır. Günümüzde toplumların değişen ihtiyaç ve talepleri, siyasal iletişimde etik konusuna yeni anlamlar kazandırmaktadır. Bu çalışmada siyasal iletişimde etik kurallarının dayanakları incelenerek, siyasal iletişimin hakikat, meşruluk ve samimiyet kıstaslarıyla, siyasal aktörlerin etik kurallarına uyma süreci gözden geçirilmiştir. Onurlu ve ahlaklı olmayla ilişkilendirilebilecek olan siyasal etik söylemlerinin gün geçtikçe değerini yitirdiği ve eski zamanlardaki anlamından saptığı çalışmada tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Siyasal iletişim, Etik, Ahlak

DIMENSIONS OF ETHICS IN POLITICAL COMMUNICATION

ABSTRACT

The exchange of ideas and opinions between political actors, directly or through related institutions such as the media, to their own people or in the international arena is called political communication. Political communication is activities in the highest hierarchy of social life. The main actors who initiate the political communication towards the receiver of the message through certain channels are politicians. Although politicians initiate political communication, this is not a one-way process, there is a continuous transactional cycle with the feedback from the message recipient. Along the national or international political process, it is the process of using information for one's own advantage, with the information and feedback obtained, in order to achieve political gain or political goals. Political communication covers areas such as campaign management, public relations, political media strategies, foreign policy, public opinion research, political ethics, law, statistical analysis and public discourse.

Political ethics, called the practice of moral judgment about political action, benefit from moral, political philosophy and political science. Human communities living together from Ancient Greece to the present have had a political characteristic. Ethical concerns have always been an important problem in political communication regarding the actions of those in power. The value system that allows the individual to decide between right and wrong, when applied to politics, causes ethical problems such as alienation, alienation from politics and narrowing of the public space. Today, the changing needs and demands of societies give new meanings to the issue of ethics in political communication. In this study, the bases of ethical rules in political communication were examined, and the process of complying with the ethical rules of political actors with the criteria of truth, legitimacy and sincerity of political communication was reviewed. It has been determined in the study that political ethics discourses, which can be associated with being honorable and moral, lose their value day by day and deviate from their meaning in ancient times.

Keywords: Political communication, Ethics, Morality

ISSN 2757-5519

SINCE 2015

THE ARTIFICIAL INTELLIGENCE BUILT DRONES TO COMBAT THE PANDEMIC SITUATION

K.R.Padma

Assistant Professor, Department of Biotechnology, Sri PadmavatiMahilaVisvaVidyalayam (Women's) University, Tirupati, AP. Mobile No:8897146167

Abstract

Objective: The advancement of science & technology areas related to data science, artificial intelligence, deep learning and machine learning are subsidizing towards COVID-19. The current aim of our study is to discourse the diverse attributes of latest technology practiced to combat against COVID-19 catastrophe at various scales, involving medical image processing, computational biology, prediction outcomes and disease tracking system.

Methods: Our present review paper displays a prompt health related tracking drone manufacturing and also address the several examinations to be met in the assembling of drones to save our human lives and recommend forthcoming research directions. Further, a brief review is done on the different Internet of things (IoT) used for assessing diverse aspects and with the same modern technologies to be employed for tackling COVID-19 pandemic.

Results: We have specified an interface of IoT, artificial intelligence, prediction and 5G Network technology which are most advanced soft wares accustomed to decrease and fight against the global outburst of COVID-19. Although, several literature have highlighted about health care system but current evidence about usage of different studies relating to modern technology towards COVID-19 is limited. Hence, we have thrown lights on its applications and contributions of this latest drone technology in this combat.

Conclusions: Although the global impact of COVID-19 pandemic continues and complementary efforts are initiated with help of emerging advanced technologies. The present modern technology and its progression has contributed in improving people's lives. Till the time for cure on such pandemic disease we need to evaluate the infected person at a robust rate by artificial intelligence which is most significant technique to combat the transmission of the disease.

Keywords: Artificial intelligence, COVID-19, Internet of things, Drone Technology, Data science cycle.

SOSYAL PROBLEM ÇÖZME İLE KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUMU ARASINDAKİ İLİŞKİ: ŞANLIURFA ÖRNEĞİ

¹Ferda Şule Kaya, ²Gamze Topçu

¹Demiroğlu Bilim Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, 0000-0002-8415-8002

²Demiroğlu Bilim Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, 0000-0002-3177-9083

ÖZET

Bu çalışma; sosyal problem çözme becerisi ile kadına yönelik şiddet davranışı arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır.

Araştırmanın örneklemini Şanlıurfa ilinde 15-65 yaş aralığında olan kişileri kapsamaktadır. Araştırmaya 94 kadın, 91 erkek olmak üzere toplamda 185 kişi katılmıştır. Çalışmada demografik özelliklerin yanında Kanbay ve arkadaşları tarafından (2017) yılında geliştirilen Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İSKEBE) ve D’Zurilla ve arkadaşları (2004) tarafından geliştirilen ve Çekiç (2009) tarafından Türkçe’ya kazandırılan Sosyal Problem Çözme Envanteri- Kısa Formu kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan 185 bireyin sadece 78’i şiddete maruz kaldığı ve anne ve babaları tarafından şiddete maruz kaldıkları ifade edilmiştir. Şiddeti uygulayan bireylerin ise sayısı maruz kalma düzeyine göre daha az olduğu, şiddeti kardeşlerine ve çocuklarına uyguladıkları ifade edilmiştir.

Araştırma sonucunda, problem çözme becerileri arttıkça şiddet uygulama ve şiddete maruz kalma oranının azaldığı gözlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Şiddet, Sosyal Problem Çözme, Kadına Yönelik Şiddet

1. GİRİŞ

ISSN 2757-5519

SINCE 2015

Bu çalışma, kadına yönelik şiddetin önlenmesine katkı sağlamayı hedeflemektedir. Kadının beden gücünün erkekten daha zayıf olması ve statü olarak düşük algılanması şiddete maruz kalmasına zemin hazırlamaktadır. Şiddet bu bağlamda yalnızca kadınları değil, statüce düşük ve zayıf olan çocukları, hayvanları, yaşlıları da mağdur edebilmektedir. Bireyin akıl yürütme becerisini geliştirmesi ile kendisine zarar verecek insanları fark edebilmesi ve kendisini koruyabilmesi mümkündür. Bu sebeple çalışmamız problem çözme becerileri ile kadına yönelik şiddet algısı arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Problem çözme becerisi yüksek olan kişilerin tehlikeyi algılayabilecekleri ve kendilerini koruyabilecekleri düşünülmektedir.

Ekonomik etkinliklerin fiziki güç kullanımına dayandığı öngörülen tarım topluluklarında, fiziksel açıdan gücün ön planda olması kadının erkek karşısında geri plana itilmesine neden olmuştur (Akt; Kaymaz, 2010, Şenel, 2004). Kadınların geri plana itilmesi, dünyanın her bölgesinde ortak bir sorunu haline gelmiştir. Son 30 yıl içerisinde kadına yapılan şiddet insan hakları ihlali olarak kabul görmektedir. Bu kabul sayesinde sosyal hayat içerisinde geri plana atılan ve dışlanan kadın topluma kazandırılarak toplum temelleri yeniden şekillendirilmeye çalışılmıştır. Birçok ülkede yapılan araştırmalar,

kadına yönelik şiddetin oldukça yaygın olduğu ve bu durumun toplumlara zarar verdiği görülmüştür. Bu sebeple kadının toplum içinde aktif ve üretken olmasını destekleyen çalışmaların şekillendirilmesine sebep olmuştur. (KSGM, 2009).

Ülkemizde ise kadına yönelik şiddet, kadın- erkek eşitliği ve kadınların insan haklarına ilişkin düzenlemeler, bir yandan uluslararası standartlara oldukça uygun iken, diğer yandan mevcut olan kötü durum çağdaş toplumlarda asla kabul görmeyen bazı ayrımcılık örneklerini ve hak ihlallerini taşıyan uygulamaları yaygın olarak içermektedir (Karal ve Aydemir, 2012).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Şiddet

Şiddet kavramı; sertlik, sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma olarak tanımlanır (Akt; Kocacık, 2001, Ünsal 1996:29). Farklı tanımlarda şiddet, bir bireye ya da bir toplum üzerinde bedensel veya ruhsal açıdan zarar verecek şekilde uygulanan, kabul gören ahlak ilkelerine aykırı kabul edilirlilik sınırlarını aşan zorlayıcı davranışlarda bulunmaktır (Özerkmen, Gölbaşı, 2000). Birden fazla anlamı olan şiddet Arapça'dan Türkçe'ye geçmiş bir kelimedir (Polat, 2016). Kısacası sadece fiziksel şiddetle ile sınırlandırılabilir bir davranış olarak tanımlamak yeterli görülmemiş ve bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır (Cihan ve Karakaya, 2017).

Saldırıcılık; üstünlük kurmak, yönetmek amacıyla güçlük, şiddet yoluyla zorlayıcı davranışlar sergilemek, düşmanca hırpalayıcı veya yok etmek amacıyla yapılan eylem olarak tanımlanır (Akt; Ayan, 2006, Erten ve Ardan, 1996:143). Fakat saldırıcılık dürtüsü toplumsallaşma süreci içerisinde öğrenilebilir (Akkaş ve Uyanık, 2016). Toplumsal yapıda bu öğrenme süreci, bireyin daha fazla saldırıcılık olabilmesine veya bu dürtüyü kontrol etmesini dönüştürür.

İnsanın maddi ve manevi bütünlüğüne zarar verici olan şiddetin temelinde saldırıcılık ve güç kavramları dikkat çekicidir. Güç kavramı zarar verici nitelikte olan saldırıcılık davranışının içerisinde yer alır. Ne kadar şiddet ve saldırıcılık kavramları birbirinden farklı görünse de yapılan çalışmalar incelendiğinde tamamen bağımsız olmadığı görülür (Ayan, 2006).

Şiddet evrensel bir olgu olarak insan hayatının birçok alanında büyük bir sosyal problem olarak görülür ve özel- kamusal (evde, okulda, iş yeri gibi) alanların tümünde karşımıza çıkmaktadır (Kocacık ve Çağlayandereli, 2009).

2.1.1. Kadına Yönelik Şiddet

Birey ve toplum sağlığı açısından önemli bir sorun olan kadına yönelik şiddet, kültürel ve sosyo-ekonomik olarak gelişmiş ya da gelişmekte olan tüm toplumlarda görülmektedir (Danık, 1999). DSÖ tanımına göre kadına yönelik şiddet; cinsiyetçi yaklaşıma dayanan, toplum içinde ya da özel yaşam içerisinde kadının üzerinde baskı uygulanarak ve özgür yaşamını kısıtlamaktadır. Toplumsal uygulamalarda keyfi olarak kadını sosyal yaşamdan ve iş hayatından engelleyen davranışlar olarak tanımlanır (Akt; Yanık, Hanbaba, Soygür, Ayaltı, Doğan, 2014: Güleç, 2012).

Kadına yönelik şiddetle ilgili çalışmalara bakıldığında, günümüzden binlerce yıl öncesine dayandığı görülmektedir. Bunlara dair en eski bulgular 2000-3000 yıllık mumyalarda ölüme neden olan kafa kırıklarının kadınlarda %30-50, erkeklerde ise

%9-20 arasında olduğu saptanmıştır. Barış zamanına ait olduğu ileri sürülen bir dönemin buluntularındaki kadın-erkek eşitsizliği kadına yönelik şiddetle bağdaştırılmıştır (Akt; Erim, Yücens, 2016: Gezen, Et, 2013).

Kadına yönelik şiddet aile içinde başlaması sebebi ile aile içi şiddet kavramını açıklamak gerekmektedir. Geleneksel Türk aile yapısı incelendiğinde, erkek bireyin yapı içinde daha baskın olduğu görülmektedir. Bunun sonucunda erkek egemen yapıda kadına yeterince söz hakkı verilmemektedir. Erkeğin söylediği şeylerin dışında yapılan bir oluşum ceza niteliği taşımaktadır. Toplum içerisinde kadına yönelik şiddet olgusunda erkek, kadının güçsüzlüğünü fırsat bilerek sözlü, yazılı, eylemsel ve psikolojik açıdan şiddete maruz bırakmaktadır (Akt; Yanık, Hanbaba, Soygür, Ayaltı, Doğan 2014 Page & İnce, 2008).

Erkek egemen yapısının kadın üzerinde uyguladığı şiddet biyolojik, psikolojik ve sosyal nedenlerden ötürü boyutu ve yapısı değişebilmektedir. Şiddet bulunduğu yapıya kalıcı zarar vermektedir. Bunlar; kadının zihinsel ve fiziksel sağlığını etkileyerek önemli bir sorunun doğmasında temel etki oluşturmaktadır. Bu sorun ayrıca nesilden nesile aktarılacak devam etmektedir. (Yanık, Hanbaba, Ayaltı, Doğan 2014).

2.1.2. Kadının şiddete uğrama nedenleri

Bireysel faktörler: Bireysel kelime anlamı olarak bir bireyin genetik açıdan nasıl bir birey olacağı açıklanmaktadır. Bu oluşum tamamıyla benlik yapısına etki etmektedir. Benlik yapısı aile içerisindeki güvensiz bir ortamın yapılanması ile zedelenir ve yaşanan bazı olgular aile içi yapıyı tehlikeye atar. Bunlardan birisi aile içinde kadına bireysel yönlerde şiddet uygulamaktır. Uygulanan şiddet sürekli bir yapıda ise kadın belirli bir süre sonra bu şiddetten dolayı kendini suçlu olarak görmeye başlar. Bu suçluluk durumu zamanla kadını sosyal yaşamdan izole eder. Zamanla kadın içine kapanık ve depresif durumları sonunu kadar yaşamaya zorlanır çünkü uygulanan şiddet kadını karamsar bir iç yapıya itebilmektedir. Eğer bu durum sadece kadına yüklenirse ve erkek böyle bir şiddette saf dışı bırakılırsa, topluma karşı büyük bir hata ve suç işlenmiş olur. Yani şiddete maruz kalan bir kadının yapısının incelenmesinden ziyade şiddete maruz bırakmış olan erkek ele alınmalı ve genel itibarıyla onun aile dinamikleri, travma yapısı, kişilik ve genetik özellikleri ele alınarak inceleme yapılmalıdır (Tamgoç Yıldız 2019).

Hukuksal nedenler: Hukuki anlamda, Türkiye’de son dönemde yapılan bazı iyileştirmeler, ailenin korunmasına dair kanunda yapılan değişiklikler ile çocuk ve kadınlara yönelik şiddet hareketleri ile töre ve namus cinayetlerinin önlenmesine yönelik başbakanlık genelgesi (Akt; Ediz ve Altan, 2014; Korkut Owen ve Owen, 2008). Aile mahkemelerinde hâkim kararı doğrultusunda şiddet mağduru kadınlar sığınma evinde yaşayabilmektedir. (Akt; Kandemirci, Kağnıcı, 2014; Aktaş, 2006)

Ekonomik nedenler: Toplumumuzda kadın bir sürü olguyu tek başına yapabilecek kapasitede olarak algılanmaktadır. Böyle bir durum haliyle bazı ekonomik durumları meydana getirmektedir. Bu nedenlere bağlı olarak kadın şiddet kavramı altında ekonomik şiddete maruz bırakılmaktadır. Genel itibarıyla bu nedenler; evin içerisinde yapılması gereken her şeyin baş sorumlusu kadındır. Buna rağmen kadın herhangi bir maddi yetkinlik ile karşılık almazken aksine daha fazlası istenmektedir. Ayrıca miras bölüşümü sırasında bazı aile yapıları kadınların yok sayılarak ya da adli yetkilere dayandırılmadan miras bölüşümü yaparak kadının var olan hakkı sömürülmektedir. Bunlara ek olarak

boşanma sırasında kadının tek başına hayatını idame ettirebilmesi için gereken bazı ödemelerden mahrum bırakılması kadının ekonomik anlamda şiddet görmesi yolunda bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel itibariyle kamusal alanda ve iş hayatında erkeklere sağlanan yetkinliklerin kadınlara sağlanmaması örneğin; bir fabrikada çalışan erkeklerin sigortalı olarak hizmet vermesi fakat kadınların ise herhangi bir sigorta işlemiyle çalışmıyor olması kadının ekonomik anlamda şiddet görmesinin bir nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır (Eşkinat, 2013).

Toplumsal nedenler: Toplumsal yapıya göre erkek “saldırgan” kadın “edilgin” olarak kabul görülmüş olması erkeğin şiddet davranışlarını normal karşılar niteliktedir. Erkek toplum tarafından saldırganlık eylemini gerçekleştirme hakkına doğuştan (ruhsal ve biyolojik olarak) sahiptir (Tamgoç Yıldız, 2019). Ülkemizde var olan toplumsal anlayışın etkisi ile yetişen kadınlar, mağduru oldukları şiddetin en büyük etkenini sahip olduğumuz toplumsal değerlerin etkisi ile oluştuğu gözlenmektedir. Bu toplumsal değerler, ülkemizde evlilik ve ailenin kutsallığı öncelik bir değerdir. Bu anlayış ailenin bir arada olmasını ve varolan düzenin korunmasını sağlamaya yöneliktir. Bu düşünce yapısı toplumumuzda kadının ezilmesine ve psikolojik sorunlara iten toplumsal nedenlerden biridir. Bu toplumsal algılayış temelinde kadının her türlü olguya ve ters duruma katlanması gerektiğini öne çıkararak kadın bir toplumsal anlamda toplumun kendi içinde barındırdığı bir toplayıcı ve yüklenici rolünü üstlendirilerek her türlü şiddete maruz bırakılmaya mecbur bırakılmıştır. Ayrıca kadının kendinden sonraki nesillerin için çocuklarının da aynı şekilde yetişerek aynı acı yüklü ve anlamsız algıların ağırlığı altında ezilerek yetişmeye mecbur bırakılmaktadır (Kandemirci, Kağnıcı, 2014).

2.1.3. Kadına yönelik şiddetin boyutları

Şiddet bir sürü türü barındıran bir olgudur; yönleri ve boyutları vardır. Şiddet kendi içerisinde saldırganlığı kapsamaktadır. Bunun yanı sıra “saldırganlık; atılğan (assertive), zorlayıcı (intrusive) ve tecavüzkar (attacking) davranışların tümünü içeren tek bir bütün halinde yazılan bir olgudur.” Kadına yönelik şiddet boyutsal anlamda bazen amaçlı, bazen kontrollü, bazen kontrolsüz olarak kendini göstermektedir. Bu boyutları tanımlamak ve açıklamalara dayatmak gerekirse şöyledir (M. Nur Kılıç, 2009).

Fiziksel şiddet: Kadına yönelik şiddetin türlerinden biri olan fiziksel şiddet çok fazla uygulanan ve travmatik bir hasar oluşturan şiddet biçimidir. İnsanlar kendi içinde baskılayamadığı öfkeyi fiziksel yollar ile birbirine uygulayarak kendi içinde geliştirmiş oldukları narsist bir durumu apaçık gün yüzüne bu şiddet türü ile vurmaktadırlar. Toplumumuzun genel itibariyle hep bir baskı ve empoze yapısı kadınlar üzerinde daha baskın ve daha uygulanabilirliği kolaymış gibi görüldüğünden toplumumuzda yaşayan kadınların bu şiddet türü ile hep uğraşmak zorunda kalmışlardır (Çalışkan, Çevik, 2018).

Duygusal şiddet: Duyguların ve duygusal gereklilikleri oluşturan şeyleri belirli bir kalıp içerisinde; zorlamak, aşağılamak, cezalandırmak, öfke, gerginlik boşaltıcı eylemlerle karşı tarafa baskı kurabilmek için tutarlı bir biçimde istismar edilerek, bir yaptırım ve tehdit aracı amacıyla kullanılmasıdır. Örneğin; sevgi, ilgi, destek gibi duygusal ihtiyaçların göz ardı edilerek, küçümsenerek, dine, ırka, dile, kültürel açıdan herhangi bir gruba veya geçmişe ait toplulukların değer verilen inançların aşağılanarak veya onlara aykırı davranmaya zorlanması, kadının maddi ve manevi destek oluşturabileceği yapılara ve kurumlarda kişilerden soyutlanmasına yönelik izlenen tavır

olarak arkada ve aile bireylerinin sürekli aşağılanarak, görüşmenin denetlenerek ve engellenerek, evden kovulması veya evden ayırmakla tehdit edilmesi (Akt; Yanık, Hanbaba, Ayaltı, Doğan, 2014 CokeretAL.2000; Yetim & Şahin, 2008).

Ekonomik şiddet: Kadını bağımlı ve fakir hale getiren, kadının yaşamında ekonomik şiddet etkili bir türdür (Akt; Gürkan, Coşar 2009; Fawole, 2008). Kız çocukları topluma kazandırılma adı altında ezik olmaya, verilenle yetinmeye alıştırılan aynı zamanda eğitimden mahrum bırakılarak, ekonomik olarak sömürülmesidir. Sömürülme, ilk çağlardan bu yana aile içerisinde öğrenilmiş çaresizlik olarak kabul görmektedir. (Gökkaya, 2011)

Cinsel şiddet: Cinsel şiddet kavramı genel itibariyle kadınların partnerleri aracılığıyla maruz kaldıkları, sıklıkla çok ağır travmalar, psikolojik sorunlar ve sağlık sorunlarına yol açabilen; daraltılmış anlamıyla kadın istemediği zamanlarda ya da istemediği yerlerde veya istemediği kişilerle zorlama ve dayatma yolu ile cinsel bir durum yaşaması ile birlikte, korumasız bir şekilde cinsel bir ilişkiye zorlanması, kadının hoşlanmadığı biçimde fiziksel temas içererek yaklaşıması, gebe kalmaya veya kürtaja zorlanması, fuhuşa zorlanması, kadını aşağılayıcı bir biçimde gerçekleşen eylemleri içeren davranışlarda bulunması ve hatta kadın sünneti adı verilen eylemleri içerecek şekilde de ortaya çıkan ve toplumumuzun kanayan bir yarası halinde bulunan şiddet türüdür. Bu şiddet türünde kadın, diğer şiddet türlerinde olduğu gibi hesaba katılmaksızın ve kadının sonraki yaşamının düşünülmezsizin erkek tarafından ağır bir yük ile onun yaşamasını ve yaşam dışında bir varoluş sergilemesine neden olmaktadır (Özkan, 2017).

2.2. Sosyal Problem Çözme

Sosyal problem çözme yaşam içerisinde önemli bir boyuta sahiptir. Bilim, teknoloji, sanat, politika, v.b... alanlarda problem çözme olgusu değişik biçimlere sahiptir. Herhangi bir düzeyde ya da herhangi bir alanda kişi beklentisinin tersine düşen açıklamalara gerek duyulan her bir olgu problemidir. Kişinin karşılaştığı durumlara ve olgulara duyarlılığı bilgi deneyim birikimine bağlı olarak bunların yanında kişinin ilgi yapısı ile bağlantılı bir biçimde göreceli bir yapıya sahiptir. Çoğu birey kendi beklentilerine karşı ters düşen etrafında olup bitenleri önemsemediği ya da yeterince kavrayamadığı veya çözüm için çok süre beklemeinden ötürü göz ardı etmeyi tercih eder. Bunun aksine doyurucu bir çözüm bulunana dek verilen her çaba problem çözme yetisi altındadır (Kilit, 2008).

Sosyal problem çözme becerisi temel olarak beklentilerimizi gözlemlerle bir uyum içerisinde birleştirme sürecidir. Bu bağlamda beklentiye ters düşen gözlemsel olgular açıklık kazanmaya başlar; sonuç olarak beklentinin tümü ya da belirli bir ölçü sayesinde değişikliğe uğrayarak bir uyum oluşturulur. Buna rağmen, gözlemsel verilerimiz ne kadar güvenilir olursa olsun yerleşik bir beklenti olgusunu yıkması ya da sarsılması kolay değildir. Birçok kez bilinçaltımızda saklı bulunan beklentileri ya da varsayımları içeren durumları doğrudan ters düşseler bile bunlardan kopmak mümkün değildir. Kültürel değerler ve bağlamlar bunları yıkabilmek ya da aşabilmek kolay bir iş değildir. Gerçek manada sosyal problem çözme, sahip olduğu olgular kadar bu olguları içeren ters düşünceleri, kültürel idealleri ve bunun ötesinde doğru kabul gören bazı bilimsel kuramları incelemek gerekmektedir (Akt; Kilit 2008, Yıldırım 1997).

Toplumsal cinsiyet süreci sosyalleşme olgusu ile şekillenmektedir. İnsanların

duygu, düşünce ve eylemleri toplumsal cinsiyet kavramı ile bir kalıp halini almaktadır. Davranış kalıplarını oluşturarak toplumun cinsiyet yani erkek ve kadının hiyerarşik sınıflandırılması sosyal problem çözme yöntemi ile incelenmektedir. Toplum içerisinde cinsiyet olgusu adı altında kadın ile erkek bireyler biyolojik farklardan dolayı ayrı değerlendirilme sorunsalı yaşamaktadır. Kadının ve erkeğin kültürel yapı bakımından şiddet olgusu adı altında sosyal problem çözme başlığı içerisinde bazı araştırmalar içermektedir. Bu araştırmalarda ortak özellik açıkça belirtilmektedir. Erkek ve kız çocuğu olarak üç yaşından itibaren bazı rolleri kolayca çevresel etki ve sosyal psikoloji ile bu roller kavratılmaktadır. Birbirlerinden üstünlükleri konusunda kültürel bakış yönüne dikkat çekmek gerekirse bu olgular bir şiddet kavramı içerisinde toplanarak toplumsal cinsiyet ayrımını temelini oluşturduğu ortaya çıkmaktadır (Özcan 2019).

Sosyal problem çözme çalışmalarında var olan kapasitenin kadına yönelik şiddet yönünden saldırganlık ve öfke kavramları ile arasındaki ilişkiyi gösterebilmek için bu envanterlere başvurularak değerlendirmeler yapılmıştır (Akt; Ünlü Sağdıç 2019, Dodge ve Price 1994; D'zurilla, Chang ve Sanna 2003; McMurrin, Blair ve Ergan 2002). Bu envanterler kapsamında katılımcıların sosyal problem çözme becerilerinin artırılmasında etkili olabileceğimiz belirli bir program konusunun etkinliğini araştırılmasını literatür içerisinde yeni bir bilgi kapsamında farklı etkiler oluşturulacağı düşünülmektedir. Bu çalışma kapsamında toplum kadınların toplum içerisinde sosyal hayatlarındaki şiddet olgusuna maruz kalmaları yönüyle araştırmanın temelleri bu şiddete en çok hangi yönlerden maruz kaldıkları araştırılmak istenmiştir ve çalışma bunu amaçlamaktadır (Ünlü Sağdıç 2019).

3. YÖNTEM

Bu çalışmada, kolayda örneklem tekniği ile yapılan nicel bir çalışmadır. Çalışma Şanlıurfa ilinde yaşayan 15-65 yaş arası bireyler üzerinde uygulanmıştır.

3.1. Verilerin toplanması:

Çalışma verileri kişilere birebir ulaştırılıp sonra toplanarak elde edilmiştir.

3.1.1. Kişisel bilgi formu

Kişisel bilgi formunda, katılımcılara ait yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durumu, şiddete maruz kaldığı yer aldığı veri toplama formudur.

3.1.2. Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İSKEBE)

Kanbay ve arkadaşları tarafından (2017) yılında geliştirilen Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İSKEBE) iki faktör ve 30 maddeden oluşmaktadır. 1. Faktör: Bedene yönelik tutumlar (Cinsel ve fiziksel şiddet): Birinci faktör 16 maddeden 2. Faktör: Kimliğe yönelik tutumlar (Psikolojik ve ekonomik şiddet): İkinci faktör ise 14 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte 5. ve 24. Sorular tersinden puanlanmaktadır. İki faktörden alınan puanların toplanmasıyla ölçek toplam puanı elde edilmektedir. 5'li likert türüne göre değerlendirme yapılmıştır. 1 Tamamen katılıyorum, 5 hiç katılmıyorum olarak tanımlanmaktadır.

3.1.3. Sosyal problem çözme envanteri kısa formu

D'Zurilla ve arkadaşları (2004) tarafından geliştirilen ve Çekiç (2009) tarafından Türkçe'ye kazandırılan Sosyal Problem Çözme Envanteri- Kısa Formu kullanılmıştır. Sosyal problem çözme kavram olarak temelinde davranışsal, sağlıksal ve duygusal

sorunlar gibi “kişi-içi sorunlar, evlilikteki çatışmalar, iş ortamında yaşanan çatışmalar gibi bireyler arasındaki sorunları, aracın arıza yapması, maddi bir eşyanın çalınması, herhangi maddi bir eşyayı kaybetme gibi durumlarda yani kişisel veya bireysel olmayan sorunları bunların yanı sıra siyasi problemleri, trafik olaylarını, suç oranlarının artış göstermesi gibi toplum sorunlarını kapsayan ve insanın işlevselliğine etki gösteren bir kavramdır(Çekici, 2009). Bu kavramı anlamlandırabilmek adına sosyal problem çözme envanteri kısa form 4 alt boyuttan(Probleme Olumlu Yönelim-Rasyonel Problem Çözme, Probleme Olumsuz Yönelim ile Çaresiz Yaklaşım, Dikkatsiz Dürtüsel Tarz ile Boyun Eğici Yaklaşım, Kaçınan Tarz ile Çaresiz Yaklaşım) 25 maddeden oluşmaktadır. Cevaplar 1(hiç uygun değil) ve 5(tamamen uygun) olmak üzere 5’li puanlandırma sistemi ile derecelendirilir. Ölçekten alınan yüksek puan sosyal problem çözme becerisinin yüksek olduğunu göstermektedir.

4. BULGULAR

Çalışmamız Şanlıurfa ilinde ikamet eden 185 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların %50,8’i kadın, %26’sı 15-25 yaş aralığında, %28 26-36 yaş aralığında %32 si 37-50 yaş aralığında %14 ü 21 yaş ve üstündedir. Eğitim düzeyi açısından, %33 ilkököl- okur yazar değil, %25 Lise ve %42’si lisans ve lisan üstü düzeyindedir.

Katılımcıların medeni durumuna göre bekar katılımcıların sayıları; 64 kişi, evli katılımcıların sayıları; 121 kişi olarak saptanmıştır. Medeni durum açısından %65’i evlidir ve %42’si şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir.

Aşağıdaki tabloda, şiddete maruz kalanların, kim tarafından şiddete uğradığı gösterilmektedir. Katılımcıların en çok şiddetine maruz kaldığı kişi sayıca ve yüzdelik oranı olarak “babam” seçeneğinin olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların en az şiddetine maruz kaldığı kişi sayıca ve yüzdelik oranı olarak “kuzenim” ve “amcam” seçeneğinin olduğu belirlenmiştir. Şiddetin aile içinden geldiği açıkça görülmektedir.

ISSN 2757-5519

SINCE 2015

Çizelge 1. Şiddete Kim Tarafından Maruz Kalındığı

Şiddet Uygulayan	N (Kişi Sayısı)	% (Yüzde)
Annem	6	3,2
Babam	19	10,3
Ablam	2	1,1
Abim	3	1,6
Amcam	1	0,5
Eşim	8	4,3
Kuzenim	1	0,5
Arkadaşım	3	1,6
Kardeşim	2	1,1
Anne-Baba	14	7,6
Baba-Abla	3	1,6
Eşim-Babam	2	1,1
Eşim-Annem	3	1,6
Annem-Babam-Eşim	8	4,3
Babam-Abim	9	4,9
Şiddete maruz kalan kişi sayısı	84	45,4
Cevap vermeyen kişi sayısı	101	54,6
Genel toplam	185	100,0

Katılımcıların %29'u şiddet uyguladıklarını ifade etmiştir. Aşağıdaki tabloda ise, şiddeti uygulayanların, kime şiddet uyguladıkları betimlenmektedir. Katılımcıların en çok şiddeti uyguladığı kişi sayıca ve yüzdelik oranı olarak “kardeşim” seçeneğinin olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların en az şiddeti uyguladıkları kişi sayıca ve yüzdelik oranı olarak “babama” ve “abime” seçeneğinin olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 2. Şiddeti Kime Uyguladığı

Şiddetin kime uygulandığı	N (Kişi Sayısı)	% (Yüzde)
Babama	1	0,5
Çocuğuma	13	7,0
Abime	1	0,5
Ablama	3	1,6
Eşime	4	2,2
Kuzenime	2	1,1
Arkadaşıma	3	1,6
Kardeşıme	17	9,2
Eşim-Çocuğum	8	4,3
Kardeşim-Arkadaşım	2	1,1
Şiddet uygulayan kişi sayısı	54	29,2
Şiddet uygulamayan kişi sayısı	131	70,8
Genel toplam	185	100,0

Aşağıdaki tabloda şiddete maruz kalan katılımcıların hangi tür şiddete maruz kaldıkları belirtilmiştir. En çok işaretlenen “fiziksel şiddet” ve “fiziksel-ekonomik-duygusal şiddet” seçenekleri olmuştur.

Hangi tür şiddete maruz kaldığı sorusuna, katılımcılardan 86 kişi şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Katılımcı bireylerin hangi tür şiddet uyguladığı sorusuna; 31 kişi fiziksel şiddet, 6 kişi duygusal şiddet ve 1 kişi ekonomik şiddet uyguladığını ifade etmiştir. Çizelge 3'te maruz kalınan ve uygulanan şiddet türüne dair istatistikler yer almaktadır.

ISSN 2757-5519

SINCE 2015

Çizelge 3. Maruz Kalınan ve Uygulanan Şiddet Türü

Maruz Kalınan Şiddet	N (Kişi Sayısı)	% (Yüzde)	Uygulanan Şiddet Türü	N (Kişi Sayısı)	% (Yüzde)
Fiziksel Şiddet	25	13,5	Fiziksel Şiddet	31	16,8
Ekonomik Şiddet	2	1,1	Ekonomik Şiddet	1	0,5
Duygusal Şiddet	9	4,9	Duygusal Şiddet	6	3,2
Fiziksel-Duygusal Şiddet	18	9,7	Fiziksel-Duygusal Şiddet	17	9,2
Fiziksel-Ekonomik Şiddet	6	3,2	Fiziksel-Ekonomik Şiddet	4	2,2
Fiziksel-Ekonomik-Duygusal Şiddet	25	13,5	Fiziksel-Ekonomik-Duygusal Şiddet	2	1,1
Ekonomik-Duygusal	1	0,5			

Çizelge 4'te İSKEBE kadına yönelik şiddet tutum ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanlar ifade edilmiştir. Bu çizelgede kadınlar ve erkekler cinsel ve fiziksel şiddeti yüksek oranda onaylamadıklarını fakat psikolojik ve ekonomik şiddet konusunda kararsız olduklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 4. Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinin Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Kadına yönelik şiddet tutum ölçeği alt boyutları	Cinsiyet	N	Ort.	S	t	p	Cohen's d	Etki Büyüklüğü
Cinsel ve Fiziksel Şiddet	Kadın	88	4,35	0,66	3,173	0,002	0,47	Zayıf
	Erkek	85	3,94	1,03				
Psikolojik ve Ekonomik Şiddet	Kadın	89	3,60	0,66	7,259	0,000	1,13	Çok büyük
	Erkek	77	2,83	0,70				

Cinsiyet değişkenine göre İSKEBE kadına yönelik tutum ölçeği ile ölçeğe ilişkin “cinsel ve fiziksel şiddet”, “psikolojik ve ekonomik şiddet” alt boyutları olan bu faktörlerin ortalamalarına bakıldığında alt boyut ve ölçek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Çizelge 5. Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinin Alt Boyutlarının Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi

Kadına yönelik şiddet tutum ölçeği alt boyutları	Yaş	N	Ort.	S	F	p	Fark	Eta
Cinsel ve Fiziksel Şiddet	15-25	44	4,47	0,80	3,049	0,030	1-3	,227
	26-36	50	4,12	0,90				
	37-50	55	3,95	0,96				
	51 ve üstü	24	4,07	0,70				
	Toplam	173	4,15	0,89				
Psikolojik ve Ekonomik Şiddet	15-25	42	3,60	0,78	4,835	0,003	1-3	,287
	26-36	48	3,24	0,78				
	37-50	55	3,06	0,69				
	51 ve üstü	21	3,02	0,80				
	Toplam	166	3,24	0,78				

Yaş değişkenine göre İSKEBE kadına yönelik tutum ölçeği ile ölçeğe ilişkin “cinsel ve fiziksel şiddet”, “psikolojik ve ekonomik şiddet” alt boyutları olan bu faktörlerin ortalamalarına bakıldığında alt boyut ve ölçek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. 15-25 yaş arası katılımcıların her iki boyutta da 37-50 yaş arası katılımcılardan daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmüştür.

Çizelge 6. Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinin Alt Boyutlarının Eğitim Değişkenine Göre İncelenmesi

Kadına yönelik şiddet tutum ölçeği alt boyutları	Eğitim Durumu	N	Ort.	S	F	p	Fark	Eta
Cinsel ve Fiziksel Şiddet	İlk ve Orta Okul	58	3,86	0,87	14,099	0,000	3-1 3-2	,377
	Lise	41	3,86	1,09				
	Lisans-Yüksek Lisans	74	4,53	0,59				
	Toplam	173	4,15	0,89				
Psikolojik ve Ekonomik Şiddet	İlk ve Orta Okul	55	3,13	0,67	7,638	0,001	3-1 3-2	,293
	Lise	38	2,93	0,78				
	Lisans-Yüksek Lisans	73	3,48	0,79				
	Toplam	166	3,24	0,78				

Eğitim durumuna göre İSKEBE kadına yönelik tutum ölçeği ile ölçeğe ilişkin “cinsel ve fiziksel şiddet”, “psikolojik ve ekonomik şiddet” alt boyutları olan bu faktörlerin ortalamalarına bakıldığında alt boyut ve ölçek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. Lisans ve yüksek lisans eğitim düzeyine sahip katılımcıların, ilk-orta okul ve lise düzeyinde eğitime sahip katılımcılardan daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmüştür.

Çizelge 7. Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinin Alt Boyutlarının Medeni Durum Değişkenine Göre İncelenmesi

Kadına yönelik şiddet tutum ölçeği alt boyutları	Medeni Durum	N	Ort.	S	t	p	Cohen's d	Etki Büyüklüğü
Cinsel ve Fiziksel Şiddet	Bekar	60	4,26	0,99	1,238	0,217	0,18	Yok
	Evli	113	4,09	0,83				
Psikolojik ve Ekonomik Şiddet	Bekar	55	3,42	0,85	2,144	0,034	0,34	Zayıf
	Evli	111	3,15	0,73				

İSKEBE kadına yönelik şiddet tutum ölçeğinin alt boyutları olan “cinsel ve fiziksel şiddet”; bedene yönelik tutumları içeren ankete katılan bekar bireylerin verdikleri cevapların ortalaması “4,26” yani “katılmıyorum” olarak çıkmıştır. Evli bireylerin verdikleri cevapların ortalaması “4,09” yani “katılmıyorum” olarak çıkmıştır. Bir diğer alt boyut olan “psikolojik ve ekonomik şiddet”; kimliğe yönelik tutumları içeren ankete katılan bekar bireylerin vermiş oldukları cevapların ortalaması “3,42” yani “kararsızım” olarak çıkmıştır. Evli bireylerin ise vermiş oldukları cevapların ortalaması “3,15” yani “kararsızım” olarak çıkmıştır.

Medeni duruma göre İSKEBE ölçeğinin cinsel ve fiziksel alt boyutunda anlamlı fark yokken, psikolojik ve ekonomik şiddet alt boyutunda anlamlı fark olduğu

görülmüştür. Bekar katılımcıların, evli katılımcılardan istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek puana sahip oldukları görülmüştür.

Çizelge 8. Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinin Alt Boyutlarının Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre İncelenmesi

Kadına yönelik şiddet tutum ölçeği alt boyutları	Şiddete Maruz Kalma Durumu	N	Ort.	S	t	p	Cohen's d	Etki Büyüklüğü
Cinsel ve Fiziksel Şiddet	Evet	72	4,04	0,90	-1,114	0,267	0,17	Yok
	Hayır	96	4,20	0,89				
Psikolojik ve Ekonomik Şiddet	Evet	71	3,28	0,74	0,564	0,574	0,07	Yok
	Hayır	90	3,22	0,80				

Şiddete maruz kalma durumuna göre İSKEBE tutum ölçeğinde alt boyut olarak yer alan; “cinsel ve fiziksel şiddet” kapsamında anket sorularına verilen cevapların ortalaması “4,04” yani “katılmıyorum” olarak çıkmıştır. “Psikolojik ve ekonomik şiddet” kapsamında anket sorularına verilen cevapların ortalaması “3,28” yani “kararsızım” olarak çıkmıştır.

Şiddete maruz kalma durumuna göre İSKEBE kadına yönelik tutum ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Çizelge 9. Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinin Alt Boyutlarının Şiddeti Uygulama Durumuna Göre İncelenmesi

Kadına yönelik şiddet tutum ölçeği alt boyutları	Şiddet Uygulama Durumu	N	Ort.	S	t	p	Cohen's d	Etki Büyüklüğü
Cinsel ve Fiziksel Şiddet	Evet	52	3,77	0,96	-3,459	0,001	0,59	Orta
	Hayır	117	4,30	0,81				
Psikolojik ve Ekonomik Şiddet	Evet	51	3,18	0,77	-0,629	0,531	0,10	Yok
	Hayır	111	3,26	0,78				

Şiddeti uygulama durumuna göre İSKEBE tutum ölçeğinde alt boyut olarak yer alan; “cinsel ve fiziksel şiddet” kapsamında şiddet uygulayan katılımcıların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması “3,77” yani “katılmıyorum” olarak çıkmıştır. “Psikolojik ve ekonomik şiddet” kapsamında şiddet uygulayan katılımcıların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması “3,18” yani “kararsızım” olarak çıkmıştır.

Şiddete uygulama durumuna göre İSKEBE kadına yönelik tutum ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde sadece cinsel ve fiziksel şiddet alt boyutunda anlamlı bir fark bulunmuş ve uygulamayan katılımcıların daha yüksek puana sahip olduğu görülmüştür.

Çizelge 10. Sosyal Problem Çözme Envanterinin Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Sosyal Problem Çözme Envanteri	Cinsiyet	N	Ort.	S	t	p	Cohen's d	Etki Büyüklüğü
Probleme Olumsuz Yaklaşım	Kadın	91	2,69	0,84	2,527	0,012	0,36	Zayıf
	Erkek	87	2,37	0,89				
Probleme Olumlu Yaklaşım	Kadın	92	3,62	0,79	-1,070	0,286	0,15	Yok
	Erkek	89	3,76	0,97				
Rasyonel Problem Çözme	Kadın	91	3,67	0,86	-1,676	0,096	0,24	Zayıf
	Erkek	90	3,89	0,91				
Kaçınan Tarz	Kadın	90	2,07	0,88	-0,550	0,583	0,07	Yok
	Erkek	89	2,14	0,99				
Dikkatsiz, Dürtüsüz Tarz	Kadın	91	2,20	0,72	0,285	0,776	0,05	Yok
	Erkek	90	2,16	0,75				

Cinsiyet değişkenine göre; sosyal problem çözme kısa envanteri ölçeğinde alt boyutlar incelendiğinde probleme olumsuz yaklaşım alt boyutu haricinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Probleme olumsuz yaklaşım alt boyutunda kadın katılımcıların, erkek katılımcılardan istatistiksel olarak daha yüksek puana sahip oldukları görülmüştür.

Çizelge 11. Sosyal Problem Çözme Envanterinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi

Sosyal Problem Çözme Envanteri	Yaş	N	Ort.	S	F	p	Eta
Probleme Olumsuz Yaklaşım	15-25	46	2,51	0,79	0,025	0,995	0,21
	26-36	51	2,54	0,75			
	37-50	57	2,54	0,99			
	51 ve üstü	24	2,57	1,03			
	Toplam	178	2,53	0,87			
Probleme Olumlu Yaklaşım	15-25	47	3,79	0,79	0,961	0,412	0,127
	26-36	52	3,71	0,79			
	37-50	58	3,54	0,94			
	51 ve üstü	24	3,83	1,07			
	Toplam	181	3,69	0,88			
Rasyonel Problem Çözme	15-25	47	3,92	0,82	0,719	0,542	0,110
	26-36	51	3,72	0,89			
	37-50	58	3,69	0,87			
	51 ve üstü	25	3,82	1,05			
	Toplam	181	3,78	0,89			
Kaçınan Tarz	15-25	46	2,14	0,89	0,087	0,967	0,39
	26-36	51	2,08	0,86			
	37-50	58	2,07	1,04			
	51 ve üstü	24	2,17	0,96			
	Toplam	179	2,11	0,94			

Dikkatsiz, Dürtüsüz Tarz	15-25	47	2,20	0,74	0,088	0,967	0,39
	26-36	52	2,19	0,69			
	37-50	57	2,14	0,70			
	51 ve üstü	25	2,22	0,91			
	Toplam	181	2,18	0,73			

Yaş değişkenine göre; sosyal problem çözme kısa envanteri ölçeğinde alt boyutlar incelendiğinde istatistikler olarak anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çizelge 12. Eğitim Durumuna Göre Sosyal Problem Çözme Envanteri İstatistiği

Sosyal Problem Çözme Envanteri	Eğitim Durumu	N	Ort.	S	F	p	Eta
Probleme Olumsuz Yaklaşım	İlk ve Orta Okul	59	2,72	0,88	1,955	0,145	0,148
	Lise	42	2,41	0,94			
	Lisans-Yüksek Lisans	77	2,46	0,82			
	Toplam	178	2,53	0,87			
Probleme Olumlu Yaklaşım	İlk ve Orta Okul	59	3,56	0,84	1,109	0,332	0,111
	Lise	44	3,71	1,02			
	Lisans-Yüksek Lisans	78	3,78	0,83			
	Toplam	181	3,69	0,88			
Rasyonel Problem Çözme	İlk ve Orta Okul	59	3,61	0,87	1,709	0,184	0,137
	Lise	44	3,80	1,00			
	Lisans-Yüksek Lisans	78	3,89	0,83			
	Toplam	181	3,78	0,89			
Kaçınan Tarz	İlk ve Orta Okul	60	2,10	0,87	0,775	0,462	0,93
	Lise	43	2,25	1,16			
	Lisans-Yüksek Lisans	76	2,03	0,84			
	Toplam	179	2,11	0,94			
Dikkatsiz, Dürtüsüz Tarz	İlk ve Orta Okul	59	2,22	0,67	0,410	0,665	0,68
	Lise	44	2,10	0,88			
	Lisans-Yüksek Lisans	78	2,19	0,69			
	Toplam	181	2,18	0,73			

Eğitim değişkenine göre sosyal problem çözme envanteri kısa form ölçeği ve ölçeğe ilişkin alt boyut ortalamalarına bakıldığında probleme olumsuz yaklaşım alt boyutuna verilen cevaplar totalde “2,53” yani “kısmen uygun” olarak belirtilmiştir. Probleme olumlu yaklaşım alt boyutuna verilen cevaplar totalde “3,69” yani “çok uygun” olarak belirtilmiştir. Rasyonel problem çözme alt boyutuna verilen cevaplar totalde “3,77” yani “çok uygun” olarak belirtilmiştir. Kaçınan tarz alt boyutuna göre ise verilen cevaplar totalde “2,10” yani “çok az uygun” olarak belirtilmiştir. Dikkatsiz dürtüsüz tarz alt boyutuna verilen cevaplar totalde “2,18” yani “çok az uygun” olarak belirtilmiştir.

Eğitim durumu değişkenine göre; sosyal problem çözme kısa envanteri ölçeğinde alt boyutlar incelendiğinde istatistikler olarak anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çizelge 13. Medeni Duruma Göre Sosyal Problem Çözme Envanteri İstatistiği

Sosyal Problem Çözme Envanteri	Medeni Durum	N	Ort.	S	t	p
Probleme Olumsuz Yaklaşım	Bekar	62	2,62	0,73	0,907	0,366
	Evli	116	2,49	0,94		
Probleme Olumlu Yaklaşım	Bekar	62	3,66	0,83	-0,356	0,722
	Evli	119	3,71	0,91		
Rasyonel Problem Çözme	Bekar	63	3,72	0,90	-0,568	0,571
	Evli	118	3,80	0,89		
Kaçınan Tarz	Bekar	61	2,19	0,88	0,864	0,389
	Evli	118	2,06	0,96		
Dikkatsiz, Dürtüsüz Tarz	Bekar	63	2,24	0,68	0,850	0,397
	Evli	118	2,15	0,76		

Sosyal problem çözme envanteri kısa form ölçeğinin alt boyutları olan; probleme olumsuz yaklaşımda ankete katılan bekar bireylerin verdikleri cevapların ortalaması “2,61” yani “kısmen uygun” olarak belirtilmiştir. Evli bireylerin ise verdikleri cevapların ortalaması “2,49” yani “çok az uygun” olarak belirtilmiştir. Probleme olumlu yaklaşımda ise ankete katılan bekar bireylerin verdikleri cevapların ortalaması “3,66” yani “çok uygun” olarak belirtilmiştir. Evlilerin ise verdikleri cevapların ortalaması “3,70” yani “çok uygun” olarak belirtilmiştir. Rasyonel problem çözme alt boyutuna göre bekar bireylerin verdikleri cevapların ortalaması “3,72” yani “çok uygun” olarak belirtilmiştir. Evlilerin verdikleri cevapların ortalaması “3,80” yani “çok uygun” olarak belirtilmiştir. Kaçınan tarz alt boyutunda ise bekar bireylerin vermiş oldukları cevapların ortalaması “2,18” yani “çok az uygun” olarak belirtilmiştir. Evli bireylerin ise verdikleri cevapların ortalaması “2,06” yani “çok az uygun” olarak belirtilmiştir. Dikkatsiz dürtüsüz tarz alt boyutuna göre bekar bireylerin vermiş oldukları cevapların ortalaması “2,24” yani “çok az uygun” olarak belirtilmiştir. Evli bireylerin ise vermiş oldukları cevapların ortalaması “2,14” yani “çok az uygun” olarak belirtilmiştir.

Medeni durum değişkenine göre; sosyal problem çözme kısa envanteri ölçeğinde alt boyutlar incelendiğinde istatistikler olarak anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çizelge 14. Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Sosyal Problem Çözme

Sosyal Problem Çözme Envanteri	Şiddete Maruz Kalma	N	Ort.	S	t	p	Cohen's d	Etki Büyüklüğü
Probleme Olumsuz Yaklaşım	Evet	76	2,69	0,87	2,086	0,039	0,31	Zayıf
	Hayır	97	2,42	0,84				
Probleme Olumlu Yaklaşım	Evet	74	3,63	0,80	-0,574	0,566	0,09	Yok
	Hayır	102	3,71	0,94				
Rasyonel Problem Çözme	Evet	75	3,70	0,86	-0,715	0,475	0,10	Yok
	Hayır	101	3,79	0,91				
Kaçınan Tarz	Evet	74	2,17	0,95	0,662	0,509	0,10	Yok
	Hayır	100	2,07	0,92				

Dikkatsiz, Dürtüsüz Tarz	Evet	74	2,17	0,64	-0,407	0,684	0,05	Yok
	Hayır	102	2,21	0,80				

Şiddete maruz kalma değişkenine göre sosyal problem çözme envanteri kısa form ölçeğinin alt boyutlarından olan probleme olumsuz yaklaşımına göre şiddete uğrayan bireylerin verdikleri cevapların ortalaması “2,69” yani “kısmen uygun” olarak belirtilmiştir. Probleme olumlu yaklaşıma göre şiddete uğrayan bireylerin verdikleri cevapların ortalaması “3,63” yani “çok uygun” olarak belirtilmiştir. Rasyonel problem çözme alt boyutuna göre şiddete uğrayan bireylerin verdikleri cevapların ortalaması “3,69” yani “çok uygun” olarak belirtilmiştir. Kaçınan tarz alt boyutuna göre şiddete uğrayanların verdikleri cevapların ortalaması “2,16” yani “çok az uygun” olarak belirtilmiştir. Dikkatsiz dürtüsüz tarz alt boyutuna göre şiddete uğrayanların verdikleri cevapların ortalaması “2,16” yani “çok az uygun” olarak belirtilmiştir.

Şiddete maruz kalma durumu değişkenine göre; sosyal problem çözme kısa envanteri ölçeğinde alt boyutlar incelendiğinde sadece probleme olumsuz yaklaşım alt boyutunda katılımcılar arasında fark bulunmuştur. Şiddete maruz kalan katılımcıların anlamlı olarak daha yüksek puana sahip oldukları görülmüştür. Diğer alt boyutlarda ise istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çizelge 15. Şiddeti Uygulama Durumuna Göre Sosyal Problem Çözme Envanteri İstatistiği

Sosyal Problem Çözme Envanteri	Şiddet Uygulama Durumu	N	Ort.	S	t	p	Cohen's d	Etki Büyüklüğü
Probleme Olumsuz Yaklaşım	Evet	51	2,88	0,77	3,574	0,001	0,58	Orta
	Hayır	123	2,40	0,86				
Probleme Olumlu Yaklaşım	Evet	52	3,36	0,72	-3,369	0,001	0,57	Orta
	Hayır	125	3,83	0,90				
Rasyonel Problem Çözme	Evet	52	3,42	0,76	-3,656	0,000	0,58	Orta
	Hayır	125	3,91	0,91				
Kaçınan Tarz	Evet	52	2,29	0,96	1,622	0,108	0,16	Yok
	Hayır	123	2,04	0,92				
Dikkatsiz, Dürtüsüz Tarz	Evet	51	2,37	0,66	2,298	0,024	0,36	Zayıf
	Hayır	126	2,11	0,76				

Şiddeti uygulama durumu değişkenine göre sosyal problem çözme envanteri kısa form ölçeğinin alt boyutlarından olan probleme olumsuz yaklaşımına göre şiddeti uygulayan bireylerin verdikleri cevapların ortalaması “2,87” yani “kısmen uygun” olarak belirtilmiştir. Probleme olumlu yaklaşıma göre şiddeti uygulayan bireylerin verdikleri cevapların ortalaması “3,35” yani “kısmen uygun” olarak belirtilmiştir. Rasyonel problem çözme alt boyutuna göre şiddeti uygulayan bireylerin verdikleri cevapların ortalaması “3,41” yani “kısmen uygun” olarak belirtilmiştir. Kaçınan tarz alt boyutuna göre şiddeti uygulayanların verdikleri cevapların ortalaması “2,29” yani “çok az uygun” olarak belirtilmiştir. Dikkatsiz dürtüsüz tarz alt boyutuna göre şiddeti uygulayanların

verdikleri cevapların ortalaması “2,37” yani “çok az uygun” olarak belirtilmiştir.

Şiddeti uygulama durumu değişkenine göre; sosyal problem çözme kısa envanteri ölçeğinde alt boyutlar incelendiğinde probleme olumsuz yaklaşım alt boyutunda şiddet uygulayan katılımcıların, şiddet uygulamayan katılımcılardan anlamlı olarak yüksek puana sahip oldukları görülmüştür. Probleme olumlu yaklaşım ve rasyonel yaklaşım alt boyutlarında ise şiddet uygulayan katılımcıların şiddet uygulamayan katılımcılardan anlamlı olarak daha yüksek puana sahip olduğu görülmüştür.

Dikkatsiz, dürtüsüz tarz alt boyutunda ise şiddet uygulayan katılımcıların şiddet uygulamayan katılımcılardan anlamlı olarak daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmüştür.

Çizelge 16. Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği ve Sosyal Problem Çözme Envanteri Alt Boyutlarının Korelasyonu

	Cinsel ve Fiziksel Şiddet	Psikolojik ve Ekonomik Şiddet	Probleme Olumsuz Yaklaşım	Probleme Olumlu Yaklaşım	Rasyonel Problem Çözme	Kaçınan Tarz
Psikolojik ve Ekonomik Şiddet	,550**					
Probleme Olumsuz Yaklaşım	,250**	-0,026				
Probleme Olumlu Yaklaşım	-,319**	-0,024	-,272**			
Rasyonel Problem Çözme	-,350**	-0,053	-,242**	,726**		
Kaçınan Tarz	,330**	0,048	,555**	-,350**	-,394**	
Dikkatsiz Dürtüsüz Tarz	,233**	0,007	,525**	-,279**	-,299**	,595**

Kadına yönelik şiddet tutum ölçeği ile sosyal problem çözme envanteri kısa form ölçekleri arasındaki korelasyon testi sonuçları probleme olumlu yaklaşım ve rasyonel problem çözme arttıkça cinsel ve fiziksel şiddetin azaldığını göstermektedir. Ancak probleme olumsuz yaklaşım, kaçınan tarz ve dikkatsiz-dürtüsüz tarz arttıkça cinsel ve fiziksel şiddetin arttığı görülmüştür.

5. TARTIŞMA

Bu çalışma, kadına yönelik şiddet ile sosyal problem çözme arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Kadına yönelik şiddet tutum ölçeğinde; cinsiyet, yaş, eğitim durumu değişkenlerine göre katılımcıların vermiş oldukları cevaplar arasında fark olduğu görülmüştür. Katılımcılar cinsel ve fiziksel şiddet alt boyutunu onaylamadıklarını, psikolojik ve ekonomik şiddet alt boyutunda kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Bu durumda psikolojik ve fiziksel şiddet alt boyutuna kararsızım cevabını vermelerinin sebebi olarak toplumun biçtiği rol modeller ön görülebilir. Ekonomik ve psikolojik şiddeti ölçen ifadeler “kadın bir yere giderken erkekten izin almalıdır, kadının harcamaları erkeğin kontrolü altında olmalıdır” gibi tutum cümlelerinden oluşmaktadır. Kadına fiziksel ve cinsel şiddet uygulamanın yanlış olduğu kamuoyunda kitle iletişim araçları ve hukuki düzenlemelerle yanlışlığı açıkça ifade edilmektedir. Fakat psikolojik ve ekonomik şiddet ile ilgili ifadelerin gerek zayıf ifade edilmesi gerekse toplumun bu konuyu kadına yönelik şiddet olarak algılamaması bu konudaki kararsız tutumlarını açıklayabilir.

Sosyal problem çözme beceri puanlarının yüksek olduğu durumda, şiddeti uygulayan ve şiddete uğrama oranın azaldığı görülmektedir. Bu durum şiddetin önlenmesi ve şiddet korunma hususunda problem çözme becerilerinin ne kadar önemli olduğu dikkat çekmektedir. Saracaloğlu ve arkadaşları (2016) yaptığı çalışmada sosyal problem çözme ve iç kontrol odağı arasında ilişki bulunmuştur. Bu durum çalışmamızın bulguları ile paralellik içermektedir.

Eğitim durumuna göre eğitim düzeyi arttıkça şiddete karşı çıkma ve sosyal problem çözme becerisi artmaktadır. Eğitim düzeyinin artması sonucu şiddete maruz kalma ve şiddet uygulama durumları azalmaktadır. Bu durum eğitimin problem çözme becerilerini geliştirmede etkili olabileceği gibi eğitilmiş bireylerin toplumda kabul gören yanlış tutumları eleştirme gücüne sahip olduğunu da düşündürülebilir.

Sosyal problem çözme alt boyutları, probleme olumsuz yaklaşım, probleme olumlu yaklaşım, rasyonel problem çözme, kaçınan tarz, dikkatsiz dürtüsüz tarz olarak tanımlanmaktadır. Kadına yönelik şiddet ölçeğinin alt boyutları ise; fiziksel-cinsel şiddet ve psikolojik-ekonomik şiddet olarak sınırlandırılmıştır. Çalışmamızda bu alt boyutlar arasındaki anlamlı ilişkiler aşağıda ifade edilmiştir.

Probleme olumsuz yaklaşım açısından çıkan sonuçlar fiziksel-cinsel şiddet kapsamında ele alındığında, şiddetin bu boyutu ile probleme olumsuz yaklaşım arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu durum, fiziksel-cinsel şiddete maruz kalan bireyler probleme yaklaşımları problemin içeriğinden bağımsız olarak hep olumsuz olarak yaklaşmışlardır. Burada problemin ne olduğu herhangi bir önem taşımamaktadır çünkü şiddet olgusu var olan ve bunu yaşayan bireyler hep kendi olumsuzluklarını, olumlu bir bakış açısı ile değerlendirememişlerdir. Probleme olumsuz yaklaşım açısından çıkan sonuçlar psikolojik-ekonomik şiddet boyutları kapsamında ele alındığında, şiddetin bu boyutu ile probleme olumsuz yaklaşım arasında pozitif ilişki olduğu görülmektedir. Bundan dolayı birey şiddetin boyutundan farklı olarak yaşamış olduğu her türlü şiddet ile hayatındaki sorunlara ve problemlere hep negatif bir bakış açısı ile yaklaşarak problemin olumsuz olarak devam ettiği düşünülebilir. Bu durum Dursun (2000) kadına yönelik şiddet ve ergenlerin toplumsal cinsiyet algılarını konulu makalesi ile paralellik göstermektedir.

Probleme olumlu yaklaşım açısından çıkan sonuçlar fiziksel-cinsel şiddet kapsamında ele alındığında, şiddetin bu boyutu ile probleme olumlu yaklaşım arasında negatif bir ilişki olduğu görülmektedir. Yani fiziksel ve cinsel açıdan şiddet gören bireyler hayatlarında pozitif bir bakış açısı yakalamakta zorlandıkları ve ankete vermiş oldukları sonuçlar ışığında hayatlarındaki problemlere olumlu yaklaşmakta zorluk çektikleri görülmektedir. Probleme olumlu yaklaşım açısından elde edilen sonuçlar psikolojik-ekonomik şiddet boyutları kapsamında göz önüne alındığında, şiddetin bu boyutu probleme olumlu yaklaşım ile negatif bir ilişki sergilediği görülmektedir. Yani birey şiddete maruz kaldığında sosyal problem çözme becerisinin alt boyutu olan probleme olumlu yaklaşım alt boyutu kapsamında olumlu bir yaklaşım sergileyememektedir. Bu durum Rende (2020) bilişsel süreçler ve Tangız üst biliş süreçleri ile ilgili olan çalışması ile paralellik içermektedir.

Rasyonel problem çözme açısından elde edilen sonuçlar fiziksel-cinsel şiddet kapsamında ele alınarak değerlendirildiğinde birey yaşamış olduğu bir problemi çözmekte ve kendi problemleri ile başa çıkmakta zorlandığı görülmektedir. Bundan dolayı rasyonel problem çözme ile fiziksel-cinsel şiddet arasında ters bir ilişki olduğu görülmektedir. Rasyonel problem çözme bağlamında elde edilen sonuçlar psikolojik-ekonomik şiddet boyutları kapsamında ele alınarak değerlendirildiğinde birey bu şiddet boyutları kapsamında rasyonel olarak yani akılcı bir şekilde probleme yaklaşmayarak ankete verilen cevaplar ışığında rasyonel problem çözme ile psikolojik-ekonomik şiddet boyutları arasında ters bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu durum Tektaş ve arkadaşlarının (2020) sosyal kaygı ve empati ilişkisi ile ilgili olan çalışmayla paralellik içermektedir.

Kaçınan tarz bağlamında elde edilen sonuçlar fiziksel-cinsel şiddet kapsamında ele alınarak değerlendirilmede birey bu şiddet kapsamında yaşamış olduğu sorunu, ankete verilen cevaplar ışığında sorunlardan kaçmaya çalışarak yaşamış olduğu şiddeti göz ardı etmeye çalışmıştır. Yani fiziksel-cinsel şiddet gören bireyin, sorunlara kaçınan tarz bir yaklaşım sergilediği görülmüştür. Bundan dolayı kaçınan tarz ile fiziksel-cinsel şiddet arasında doğru yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Kaçınan tarz bağlamında elde edilen sonuçlar psikolojik-ekonomik şiddet kapsamında ele alınarak değerlendirilerek bu şiddet alt boyutları kapsamında bireyin yaşadığı şiddetten ötürü hayatındaki problemleri örtmeye ve bunlardan uzaklaşmaya çalışarak bu sorunların çözüm bulacağını ya da sorunları görmezden gelerek bunları aşacağı yönünde ankete verdikleri cevaplar ile anlaşılmuştur. Bundan dolayı kaçınan tarz, psikolojik-ekonomik şiddet alt boyutu arasında doğru yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu durum Tiryaki'nin(2020) aile işlevselliği ve sosyal problem çözme arasında pozitif ilişki bulunduğunu ifade eden çalışması ile paralellik göstermektedir.

Dikkatsiz dürtüsüz tarz kapsamında elde edilen sonuçlar fiziksel-cinsel şiddet kapsamında ele alınarak birey yaşamış olduğu bu şiddet türünde hayatında yer alan çoğu şeyi kaçırarak değerlendirme yeteneğinin azaldığı anketler sonucunda görülmüştür. Yani birey bu şiddet alt boyutları kapsamında dikkatsiz dürtüsüz tarz eylemleri şiddet arttıkça daha çok yaşayarak bu iki alt boyut arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Birey şiddet kapsamında yaşadığı sorunlarla kendini yavaş yavaş kapatarak hayatla arasındaki bağı kopardığı görülmektedir. Dikkatsiz dürtüsüz tarz kapsamında elde edilen sonuçlar psikolojik-ekonomik şiddet kapsamında ele alınarak değerlendirdiğimizde ankete verilen

cevaplar ışığında şiddetin bu alt boyutları ile doğru yönlü bir ilişki gösterdiği fark edilmiştir. Yani birey şiddeti hayatında yaşadıkça var olan tümü olguyu dikkatsizce ve bundan herhangi bir dürtü almadan yaşamaya başlamıştır. Şiddet her haliyle ve tüm durumu olumsuz olarak etkilemeyi sürdürmektedir. Bu durum Saracaloğlu ve arkadaşları (2016) iç kontrol odağı ile ilgili çalışmasıyla paralellik içermektedir.

Çalışmada şiddeti uygulayanlarda; ile kadına yönelik şiddet ölçeği ile sosyal problem çözme envanteri arasında fark çıkmıştır. Detaylı analizlerde ise; cinsel şiddet ile probleme olumlu yaklaşım ve rasyonel problem çözme ile cinsel şiddet arasında negatif ilişki bulunmuştur. Bu duruma paralel olarak dikkatsiz dürtüsel tarz arttıkça, cinsel şiddetin arttığı görülmektedir. Bu durum Tektaş ve arkadaşlarının (2020) kadına yönelik şiddet tutumu empati ilişkisi ve Rende (2020) benlik saygısı ile ilgili olan çalışmasıyla paralellik içermektedir. Tiryaki'nin aile işlevselliği ve sosyal problem çözme arasında pozitif ilişki bulunduğunu ifade eden çalışması ile paralellik göstermektedir.

KAYNAKÇA

1. Akkaş, İ., & Uyanık, Z. (2016). Kadına Yönelik Şiddet. Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE, 32-42. Nevşehir, 2016
2. Ayan, S. (2006). Şiddet ve Fanatizm. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 7, Sayı 2, 191-209.
3. Cihan, Ü., & Karakaya, H. (2017). Kadın-Erkek Kavramları Bağlamında Şiddet ve Şiddetle Mücadelede Sosyal Hizmetin Rolü. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 17, Sayı: 4, 297-324.
4. Çalışkan H. (2018), Çevik E. İ. (2018). Kadına yönelik şiddetin belirleyicileri: Türkiye Örneği. Balkan Sosyal Bilimler Dergisi/Tekirdağ, Sayı: 1, Cilt: 7, 218-23
5. Çekici, F. Problem Çözme Terapisine Dayalı Beceri Geliştirme Grubunun Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Problem Çözme Becerileri, Öfkeyle İlişkili Davranış ve Düşünceleri ile Sürekli Kaygı Düzeylerine Etkisi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Adana,2009.
6. Danık, Ş. (2000). Aile İçinde Kadına Yönelen Şiddet. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 77-87.
7. Dursun A. (2020). Kadına Yönelik Şiddet: Ergenlerin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Yordayıcılığı. Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi, 33-44.
8. Ediz, A., & Altan, Ş. (2017). Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir Alan Araştırması. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 397-410.
9. Erim, B. R., & Yücens, B. (2016). Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri. Arşiv Kaynak Tarama Dergisi, 536-549.
10. Eşkinat, R. (2013). Türkiye'de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı; 37, 289-302.
11. Gürkan Can Ö. (2009), Coşar F. (2009). Ekonomik şiddetin kadın yaşamındaki etkileri. Maltepe Üniversitesi Hemsirelik Bilim ve Sanatı Dergisi /İstanbul, Sayı: 3, Cilt: 2, 124-129
12. Karal, D., & Aydemir, E. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet. Ankara: Uşak Yayınları. Ankara, 2012.

13. Kılıç, M. N. Kadına Yönelik Şiddet: Sosyo-Psikolojik Arka Plan, Manevi Boyut, Hukuki Yapıtlar. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı. Ankara, 2009.
14. Kilit, R. B. İnsan Değerlerinin ve Kişilik Özelliklerinin Problem Çözme Yaklaşımıyla İlişkileri: Banka Çalışanları Üzerine Bir Araştırma. İstanbul: İstanbul Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul, 2008.
15. Kocacık, F. (2001). Şiddet Olgusu Üzerine. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, 1-7.
16. Müdürlüğü, K. S. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Public Sector, BNB consulting. Ankara, 2009.
17. Özcan, N. Türk Yazılı Basınında Kadın Olgusu. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı. İstanbul, 2019.
18. Özerkmen, N., & Gölbaşı, H. (2000). Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet. Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 23-37.
19. Özkan, G. (2017). Kadına Yönelik Şiddet- Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı: 7, Cilt: 1, 535-558.
20. Polat, O. (2016). Şiddet. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 16-34.
21. Rende R. E. (2020). Evli Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Tutumlarıyla Çocukken Şiddete Maruz Kalmalarını Kadına Şiddetle İlişkisi. International Journal Of Social and Humanities Sciences (IJSHS), 79-92.
22. Sağdıç, E. Ü. Problem Çözme Eğitimi Grup Yaşantısının Kadın Mahkumların Sosyal Problem Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. Mersin/ Nisan: Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. Mersin, 2019.
23. Saracaloğlu A. S. (2016) & Altay B. (2016) & Eken M. (2016). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Problem Çözme Becerilerine Yordayan Değişkenler. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 680-722.
24. Şentürk, Ü. Parçalanmış Aile Çocuk İlişkisinin Sebep Olduğu Sosyal Problemler. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı. Malatya, 2006.
25. Tangız M. Üniversite Öğrencilerinin Üst Biliş Düzeyleri ve Sosyal Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Çağ Üniversitesi Örneği. T.C. İstanbul Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, 2020.
26. Taşdemir Afşar S. (2016). Türkiye'de şiddetin kadın yüzü. Sosyoloji konferansları Dergisi/Ankara, Sayı: 52, Cilt: 2, 715-753
27. Tektaş P. (2020) & Yıldız N. (2020) & Kanbay Y. (2020) & Işık E. (2020) & Aslan Ö. (2020). Üniversite Öğrencilerinde Kadına Yönelik Şiddet Tutumu ile İlgili Etmenlerin İncelenmesi. Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 40-49.
28. Tiryaki G. S. Psikolojik Belirtilerin Yordayıcısı Olarak Sosyal Problem Çözme, Aile İşlevselliği ve Benliğin Ayrışmasının Rolünün İncelenmesi. Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı. Ankara, 2020.
29. Yanık, A., Hanbaba, Z., Soygür, S., Ayaltı, B., & Doğan, M. (2014). Kadına Yönelik

Şiddet Davranışlarının Değerlendirilmesi: Türkiye'den Kanıt. Electronic Journal of Vocational Colleges , 104-111.

30. Yıldız, S. T. Kadına Yönelik Şiddetin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Iğdır: Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Psikolojisi Bilim. Iğdır, 2019

KİRA SÖZLEŞMESİNDE “AŞIRI BEDEL” KAVRAMI

Dr. Öğretim Üyesi Nagehan KIRKBEŞOĞLU *

ORCID NO: 0000 0001 8243 3034

ÖZET

Batı Avrupa hukuk sistemleri, sözleşmede kararlaştırılan fahiş bedellere (*ücret/fiyat*) –şartları oluşmuş ise- “gabin” kurumu aracılığı ile müdahale etmeyi tercih etmekte olup, *iustum pretium* (*adil fiyat*) tanımı vererek bedellere müdahale etmekten çekinmektedir¹. Zira *Hobbes*’un “*tarafardan birinin ödemeyi kabul ettiği her bedel, adildir!*” görüşü, Avrupa Birliği Hukuku ve özellikle bazı alanlarda mutlak doğru olarak kabul edilmemeye başlanmıştır. Nitekim aşırılığın tespitinde “ahlaka aykırılık” sınırı, birçok halde istatistikî verilerle desteklenemediği ve geniş ölçekli bir araştırma gerektirdiği için çoğu zaman objektif bir ölçüt olmaktan uzak kalmaktadır². Ahlaka aykırılığın sınırı mutlaka bir istatistiki veriye dayanmalıdır. Aksi takdirde ahlaka aykırılığın sınırlarını belirlemek imkansız hale gelecektir. Bu istatistiki veri mukayeseli hukukta özellikle Alman Hukukunda rayiç kira bedelinin %50’sini aşan bedelin ahlaka aykırı sayılacağı şeklinde belirlenmiştir. Kira bedelinin aşırı belirlenmesi hususu mukayeseli hukukta da önemli yer tutmaktadır. O yüzden sunumumuzda mukayeseli hukuka da yer vermeyi uygun bulduk.

A- Avusturya Hukukunda

1982 tarihinde yürürlüğe giren Kira Hakkında Kanun (*Mietrechtgesetz-MRG*)

MRG § 16 Abs.5² hükmünde, kira bedelinin kiralananın kullanılan alanlarının her bir metrekaresinin belli bir oran ile çarpılarak tespit edileceği öngörülmüştür. Yine söz konusu Kanunun § 27 Abs. 3 hükmünde, yukarıda tespit edilen bedelin üzerinde ödenen meblağın 3 yıl içerisinde iadesinin talep edilebileceği hükme bağlanmıştır³. Doktrinde bu düzenlemenin tam

* Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi- Fethiye İşletme Fakültesi –Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

¹ Bu durum aynı zamanda, liberal ekonomilerde fiyatın serbest piyasa aracı olarak kabul edilmesinden de kaynaklanmaktadır.

² Oliver REMIEN; *Zwingendes Vertragsrecht und Grundfreiheiten des EG-Vertrages*”, Tübingen, 2003, s. 399. REMIEN; s. 400.

³ MRG Art. § 27 Abs. 3: “*Was entgegen den Bestimmungen der §§ 15 bis 26 oder den Bestimmungen des Abs. 1 geleistet wird, kann samt gesetzlichen Zinsen zurückgefordert werden. Auf diesen Rückforderungsanspruch kann im voraus nicht rechtswirksam verzichtet werden. Der Anspruch auf Rückforderung der entgegen den Bestimmungen der §§ 15 bis 26 vereinnahmten Leistungen verjährt in drei Jahren; der Anspruch auf Rückforderung der entgegen den Bestimmungen des Abs. 1 vereinnahmten Leistungen verjährt in zehn Jahren*”.

anlamıyla kanundan doğan bir düşey kısmi hükümsüzlük (*quantitative Teilnichtigkeit*) hali olduğu da ifade edilmektedir⁴.

B- Alman Hukukunda

BGB'nin kiraya ilişkin §§ 553 ila 577a hükümlerinde değişiklik yapan 19.06.2001 tarihli Kira Hukukunda Reform Kanununun (*Mietrechtsreformgesetz*)⁵ yürürlüğe girmesi ile her ne kadar kira bedeli ve kira artış oranını serbestçe kararlaştırma prensibi muhafaza edilmiş olsa da, Belediyelerce hazırlanan kira ölçüm tabloları (*Mietspiegel*) ile rayiç bedeller belirlenebilir hale gelmiştir⁶. Belirlenen kira bedelinin, kira ölçüm tablolarında yer alan bedelin %50'sinden fazla olması halinde, söz konusu kira bedeli **aşırı** (fahiş) kabul edilmekte olup⁷, böyle bir durumda kiralayana WiStG § 5 uyarınca cezai yaptırım uygulanmaktadır⁸. 08.12.2010 (BGBl. I S. 1864) sayılı Kanunla değişik 03.06.1975 tarihli Ekonomik Ceza Kanunu (*Wirtschaftsstrafgesetz*) § 5 hükmü şöyledir:

“Bir konutun kiralanmasında bilerek veya bilmeyerek veya yan edimler yüklemek suretiyle aşırı bedel talep etmek, taahhüt ettirmek veya kabul ettirmek düzene aykırıdır.

Az sayıda karşılaştırılabilir odanın kullanılmasının bir sonucu olarak, belediyede veya benzer belediyelerde karşılaştırılabilir tipte, büyüklükteki odaların kiralanması için alınan olağan ücretlerin yüzde 20'sinden fazlasını aşan ücretler makul olmayacak şekilde yüksektir,

Kira artış oranları ile ilgili olarak da, kira bedelinde 15 aydan beri artış yapılmamışsa, kiracı kiralayana emsal kira bedeli sınırına kadar bir artış yapılmasına ilişkin talebini kabul edebilir. (BGB § 558 Abs.1). Üç yılın sonunda yapılacak kira artış oranı sınırı ise

⁴ ILLEDITS; Alexander; *Teilnichtigkeit im Privatrecht*, Diss., Österreichischen Staatsdruckerei, Wien, 1991, s. 83.

⁵ BGBl, I, S. 1149.

⁶ BGB § 558c maddesine göre, Belediyeceler hazırlanan genel kira ölçüm tablosu (*Mietspiegel*) mevcut olan kira sözleşmelerinin muhitlere ve dairelerin durumuna göre hazırlanmış, ortalama metrekare kira değerini göstermektedir. JAUERNIG; *Bürgerliches Gesetzbuch Kommentar*, 13.Aufl., eck Verlag, München, 2009, § 558e, BGB Rn. 1.

⁷ BGHSt 30, 280, 281.SAUER; a.g.e., s. 66-67.

⁸ KG ZMR 2001, 614, 615. BGH NJW 04, 1741, OLG Karlsruhe NJW 1982, 1161. AG Hamburg 1.8.2007, 46 C 40/04, WuM 2008, 565. LG Berlin 13.6.1996, 62 S 391/95, Grundeigentum 1996, 979. BGHSt 30, 281. BGH, 11.01.1984, WuM 1984, 68, 36. JAUERNIG; § 139 BGB, Rn. 15. PALANDT/HEINRICHS; § 134 BGB, Rn. 9. Doktrinde yer alan görüşler için bkz: Wolfhard KOHTE; “Die Rechtsfolgen der Mietpreisüberhöhung”, NJW 1982, s. 2803. Johannes HAGER; “Die gesetzeskonforme Aufrechterhaltung übermäßiger Vertragspflichten”, JuS 1985, s. 264. ACHENBACH/RANSIEK; *Handbuch-Wirtschaftsstrafrecht*, 2.Aufl.,C.F.Müller, Heidelberg, 2008, s. 211. STAUDINGER; *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen*, 1. Buch, Allgemeiner Teil 4 §§ 134-163, Walter de Gruyter, Berlin, 2003, § 139 BGB, Rn. 17.

(Kappungsgrenze- kira artırım sınırı) kira bedelinin en fazla % 20'sidir. (BGB § 558 Abs.3)⁹. Bu oran dikkate alınarak yapılacak artış, rayiç kira bedelinin üzerinde olamaz. Yani, üç yılın sonunda rayiç kira bedeli %20'lik sınırın altında kaldığı zaman kiralayan ancak rayiç kira bedelini talep edebilir¹⁰.

Alman Hukukunda BGB § 134'ün ikinci cümlesi gereği, ihlal edilen yasağın anlam ve amacının gerektirdiği hükümsüzlük türünün uygulanacağı bilinen bir gerçektir. Bu anlamda doktrinde yer alan tartışma, özellikle kira sözleşmelerinde yan giderler dahil fahiş şekilde belirlenen meblağların, ekonomik düzene aykırı sözleşmeler bakımından cezai yaptırım öngören Alman Ekonomik Ceza Kanunu § 5 hükmü karşısında nasıl bir yaptırıma tabi olacağı yönündedir. Bu noktada doktrinde sözleşmenin zayıf tarafı olan kiracıyı koruma amacı gereği, tarafların farazi iradeleri dikkate alınmaksızın aşırı yüksek olan kira bedelinin rayiç bedele indirilmesi kabul edilmektedir. Böyle bir indirim yaptırımının hukuki temeli ise, BGB § 134 Hs. 2 'de geçen “..başka türlü..” ibaresinin amaca uygun yorumlanmasından ortaya çıkmaktadır. BGB'nin kiraya ilişkin §§ 553 ila 577a hükümlerinde değişiklik yapan 19.06.2001 tarihli Kira Hukukunda Reform Kanununun (Mietrechtsreformgesetz) yürürlüğe girmesi ile her ne kadar kira bedeli ve kira artış oranını serbestçe kararlaştırma prensibi muhafaza edilmiş olsa da, Belediyelerce hazırlanan kira ölçüm tabloları (Mietspiegel) ile rayiç bedeller belirlenebilir hale gelmiştir. Belirlenen kira bedelinin, kira ölçüm tablolarında yer alan bedelin % 50'sinden fazla olması halinde, söz konusu kira bedeli fahiş kabul edilmekte olup, böyle bir durumda kiralayana WiStG § 5 uyarınca cezai yaptırım uygulanmaktadır. Kira artış oranları ile ilgili olarak da, kira bedelinde 15 aydan beri artış yapılmamışsa, kiracı kiralayanın emsal kira bedeli sınırına kadar artış yapılmasına ilişkin talebini kabul edebilir. (BGB § 558 Abs.1). Üç yılın sonunda yapılacak kira artış oranı sınırı ise (Kappungsgrenze- kira artırım sınırı) kira bedelinin en fazla % 20'sidir. (BGB § 558 Abs.3)³⁰⁸. Bu oran dikkate alınarak yapılacak artış, rayiç kira bedelinin üzerinde olamaz. Yani, üç yılın sonunda rayiç kira bedeli % 20'lik sınırın altında kaldığı zaman kiralayan ancak rayiç kira bedelini talep edebilir.

⁹ Bu sınır, modernleştirmeye veya işletme giderlerinin artırımına dayandırılarak yapılmak istenen kira artırımlarında geçerli değildir (BGB § 558 Abs. 4/1).

¹⁰ Örneğin, xy m² ölçülerinde bir dairenin kira tablolarında yer alan rayiç bedeli 100 Euro olsun. Kira sözleşmesinde ise 80 Euro kira bedeli belirlenmiş olsun. Kiralayan yenilenen kira döneminde 96 Euro talep edebilir. 3 yıl içerisinde %20'lik sınıra uygun olarak yapılan kira artışlarının rayiç bedelin altında kalması şartıyla örnekte olduğu üzere aradaki 4 Euro farkı talep edebilir. Kira artış oranının %20'nin üzerinde belirlenmesi halinde, bu kayıt etkisizdir (**unwirksam**) (BGB § 558 Abs. 6). Bununla beraber kiracının da kira artışının yapıldığı andan itibaren 2 ay içerisinde kira sözleşmesini feshetme imkânı vardır (BGB § 561 Abs.1). Bkz ayrıca: JAUERNIG; § 558 BGB, Rn. 4. Ekonomik Ceza Kanunu 5.maddesinin ikinci fıkrasında yer alan bu sınır 21.07.1993 tarihli Kanun ile mevzuata girmiştir. SAUER;Cornelia; **Die geltungserhaltende Reduktion im Rahmen des Mietwuchers und des Darlehenswuchers**, Diss, Würzburg, 2003, s. 129.

C- İsviçre Hukukunda

İsviçre Hukukunda ise, kiracıyı korumaya amacıyla kira bedelini (**Mietzins**) belirleme konusunda sözleşme özgürlüğünün, sonradan yapılan yasal düzenlemeler ile geniş çaplı olarak sınırlandırıldığını görmekteyiz¹¹. Borçlar Kanununun kiraya ilişkin hükümlerinin (OR Art. 253-278e) bir kısmında yapılan 01.06.1990 tarihli değişiklik ile¹² kira bedelinin serbestçe belirlenmesinin önüne geçilmek istenmiş ve kira bedelini belirleme hakkının kötüye kullanıldığı (OR Art. 269) ve kullanılmadığı haller sayılmıştır (OR Art. 269a)¹³. OR Art.269: “*kira bedeli şu hallerde haksız sayılır: kira bedeli ile kiralananan fahiş bir bedel temin ediliyor ya da fahiş satım bedeli esas alınarak hesaplanan kira bedelini açık bir biçimde aşıyorsa*”. Kira artış oranları konusunda da, en az beş yıl süreli kira sözleşmeleri bakımından kira artış oranlarında dikkate alınacak oran, üretici fiyat endeksindeki artış oranıdır (Art. 269b). Söz konusu madde hükümlerine aykırı şekilde belirlenen kira artış oranları bakımından kiracıya kira artış oranının indirilmesini talep etme imkânı getirilmiştir (Art. 270). OR Art.269a: “*Kira bedeli kural olarak şu hallerde haksız değildir:*

- a. *kira bedeli o çevredeki rayiç değerler dikkate alınarak tespit edilmişse,*
- b. *kiralananın masraflarına ve kiralayanın edimlerinin daha fazla olması durumuna bağlı olarak tespit edilmişse*
- c. *yeni yapılarda masrafları da kapsayan brüt tutar dikkate alınarak tespit edilmişse*

finansman giderlerinin piyasa değerlerinde önceden uğradığı değişime bağlı olarak kiracıya önceden hazırlanan ödeme planını bildirerek kira bedelinden yapılacak indirim ile uyumlaştırma sağlanması amacı ile tespit edilmişse” Geniş bilgi için bkz: Robert SIEGRIST;

Der missbräuchliche Mietzins, Regel und Ausnahmen, Schulthess, Zürich, 1997, s. 58 vd.

¹¹ İsviçre Hukukunda kiraya ilişkin hükümlerin gelişimi ile ilgili detaylı bilgi için bkz: Helen ROHRBACH; “**Die Entwicklung des schweizerischen Mietrechts von 1911 bis zur Gegenwart**”, BWO, 2009, s.3 vd.

¹² SR 220 (01.07.1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir). Yine aynı tarihte Hâsılat, İşyeri ve Adi Kiralara İlişkin Yönetmelik (VMWG) de yürürlüğe girmiştir (SR 221.213). Ancak bu değişikliklerden önce yürürlükte olan 30.06.1972 tarihli Kiraya İlişkin Hakların Kötüye Kullanılmasını Önleme Hakkında Federal Konsey Kararı (*Bundesbeschluss über Massnahmen gegen Missbräuche im Mietwesen-BMM*)’nin 6.maddesinde, kiralayanın kira sözleşmesi kurulurken 3 aylık kiradan fazla depozito (Kaution) alamayacağı öngörülmekteydi. Doktrinde ise, bu hükümlere aykırı şekilde kararlaştırılan kayıtların yasal sınıra indirim yaptırımı uygulanacağı kabul edilmekteydi. GIGER; **a.g.e.**, s. 40. Ancak BMM’nin kira artış oranlarında esas aldığı hükümler ve kira bedelini belirleme hakkının kötüye kullanıldığı birçok hüküm Borçlar Kanununa entegre edilmiştir. ROHRBACH; **a.g.m.**, s. 11, 12.

¹³ Bu oranların hesaplanma yöntemleri ile ilgili geniş bilgi için bkz: Robert SIEGRIST; **Der missbräuchliche Mietzins, Regel und Ausnahmen**, Schulthess, Zürich, 1997, s.21-35; Richard PERMANN; **Mietrecht Kommentar**, Orell Füssli Verlag, 2.Aufl., Zürich, 2007, **Art. 269 OR**, Rn. 27.

Kiracı, kira sözleşmesi kurulduktan sonra kira bedelinin fahiş kararlaştırıldığı kanaatine varmışsa, kiralananın kendisine tesliminden itibaren 30 gün içinde bedelin indirilmesini talep edebilir (OR Art. 270 Abs.1). İndirim isteme hakkı ise 30 günlük bir hak düşürücü süreye bağlanmıştır (Art. 270; 274f). Gabine ilişkin subjektif şartların olduğu durumlarda gabin ile indirim talepleri birbiri ile yarışır¹⁴.

D- Türk Hukukunda

Türk Hukukunda ise taraflar kira bedelini sözleşme özgürlüğü prensibi uyarınca serbestçe –TBK.m.27/f.1 hükmü ile sınırlı olmak şartıyla- kararlaştırabilirler¹⁵. Kira bedelinin ilk başta oldukça fahiş belirlenmesi halinde indirim yaptırımının Yargıtay uygulamasında örneğine rastlamak oldukça zordur. Aynı şekilde doktrinde kamu düzenine aykırılık gerekçesiyle sözleşme özgürlüğüne müdahale edilebileceğini göstermek amacıyla Yargıtay’ın kanunda

¹⁴ HONSELL; Art. 270 OR, Rn.1.

¹⁵ Kira bedelinin belirlenebilir olması da sözleşmenin kurulması için yeterli sayılmaktadır. ARAL; a.g.e., s. 224. YAVUZ; a.g.e., s.245. Hüseyin ALTAŞ; “Kira Parası Artışlarının Sınırlanması”, AÜHFD, C:49, S:1-4, s. 97. Türk Hukukunda 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu’nun 73. maddesinde, “kiraya verilen mal ve hakların kira bedelleri emsal kira bedelinden düşük olamaz. Bedelsiz olarak başkalarının intifaina bırakılan mal ve hakların emsal kira bedeli, bu mal ve hakların kirası sayılır. Bina ve arazide emsal kira bedeli yetkili özel mercilerce veya mahkemelerce takdir veya tespit edilmiş kirası, bu suretle takdir veya tespit edilmiş kira mevcut değilse Vergi Usul Kanunu’na göre belirlenen vergi değerinin yüzde 5’idir..” denilmektedir. Vergi Hukuku alanında emsal kira bedeli uygulaması esas itibarıyla; mal ve hakların bedelsiz olarak başkalarının kullanımına terk edilmesi, kira bedelinin tespit dilememesi ve muvazaalı olarak gerçek kira gelirinin altında beyanda bulunulması durumlarına karşı vergi güvenlik müessesesi olarak mevzuata dahil edilmiştir. Zübeyir BAKMAZ; “Yargı Kararları Işığında Emsal Kira Bedeli Uygulanması”, Mali Çözüm, S:90, 2008, s. 179. Ancak tespit edilen emsal kira bedelleri bu alanda **adi karine** niteliğindedir. Zira Danıştay da yeleşik bir şekilde tahsil edilen gerçek tutarların vergilendirmeye esas alınacağını, ancak bir vergi güvenlik müessesesi olarak düzenlenen emsal kira bedelinin altında kira geliri elde edildiğinin iddia edilmesi halinde ise bu durumun mükellefler tarafından ispat edilmesi gerektiğini kabul etmektedir. (Danıştay Vergi Daireleri Genel Kurulu, T. 06.04.1990, K.1990/31). Aynı yönde bkz: Gelirler Genel Müdürlüğü’nce 05.01.1999 tarihinde yayımlanan 1999/1 sıra no.lu GVK İç Genelgesi. BAKMAZ; a.g.m., s. 187. Söz konusu Kanunun 73.maddesinin 2.fıkrasında; “Aşağıda yazılı hallerde emsal kira bedeli esas uygulanmaz: 1. Boş kalan gayrimenkullerin muhafazaları maksadıyla bedelsiz olarak başkalarının ikametine bırakılması; 2. Binaların mal sahiplerinin usul, fûru veya kardeşlerinin ikametine tahsis edilmesi (Usul, fûru veya kardeşlerden her birinin ikametine birden fazla konut tahsis edilmiş ise bu konutların yalnız birisi hakkında emsal kira bedeli hesaplanmaz. Kardeşler evli ise eşlerden sadece biri için emsal kira bedeli hesaplanmaz.) 3. Mal sahibi ile birlikte akrabaların da aynı evde veya dairede ikamet etmesi” denilmektedir. Kanaatimizce 2.bentte yer alan hem “usul-fûru veya kardeşler” hem de “ikamet” şeklindeki sınırlandırmalar olayların birçoğunda hakkaniyete aykırı sonuçlar doğuracak niteliktedir. Örneğin bir kişinin dairesini oğluna, yeğenine işyeri olarak veya kayınvalidesine, teyzesine, yeğenine konut olarak kirasız şekilde kullandırması halinde dahi emsal kira bedeli üzerinden vergi ödemek yükümlülüğü ile karşılaşacaktır. Buna karşılık ise söz konusu madde hükmü, kiralayanların emsal bedelin altında kira aldıklarını ispatlamaları ama elden daha fazla kira almaları durumlarını önleyecek tedbirleri içermemektedir. Bu durumu ispat yükümlülüğü yargı kararları ile Devlete ya da kiracıya bırakılmıştır. Ancak olayların birçoğunda kiracı elden verdiği kira bedelini ispatlayabilecek durumda olmadığı gibi, çoğu durumda böyle bir külfet altına da girmeyecektir.

boşluk olduğu gerekçesiyle, yıllık kira artışlarını sınırladığı çeşitli kararları örnek olarak verilmektedir¹⁶.

Aynı şekilde pozitif hukukumuzda da İsviçre ve Alman Hukukuna benzer şekilde kira bedellerinin tespitine ilişkin çeşitli sınırlamalar öngörülüş değildir. Kira bedellerine ilişkin uyuşmazlık çoğu zaman sözleşmenin kurulmasından uzunca bir zaman sonra tespit ve uyarlama davalarına konu edilmektedir¹⁷. Bu nedenle, uygulamada kira sözleşmelerinde yer alan bedele indirim yaptırımının uygulanmasına çok fazla rastlanamasa da, kira bedellerini 1953 rayiciyle donduran ve kiralayanın fesih hakkını sınırlayan 6570 sayılı "Gayrimenkul Kiraları Hakkındaki Kanun"un 2. ve 3. maddelerinin; Anayasa Mahkemesi tarafından 26.03.1963 tarih, 1963/3 esas, 1963/67 sayılı kararıyla (RG. T. 31.5.1963, S.11416), mülkiyet hakkının özüne sınırlamalar getirdiği ve dolayısıyla Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edildikten sonra dahi Yargıtay'ın indirim yaptırımını uyguladığı bazı kararlara rastlamak mümkündür¹⁸.

Yine Anayasa Mahkemesi'nin 2001/303 E. 2001/333 K. ve 19.07.2001 tarihli içtihadındaki "...4531 sayılı Yasa'nın gerekçesinde de belirtildiği gibi, ekonomi kurallarına göre hak ve adalete uygun, makul bir kira parasının saptanmasında kiracıların durumu ve tüketici fiyat endeksinin üstünde seyreden kira paralarındaki artışın durumu ve tüketici fiyat endeksinin üstünde seyreden kira paralarındaki artışın diğer fiyatlar üzerindeki olumsuz

¹⁶ OĞUZMAN/ÖZ; a.g.e., s. 73-74. Ancak kira artış oranlarının aşırı yüksek olması halinde açılacak kira tespit davalarında, öteden beri hakim "objektif iyiniyet" ve "hakkaniyet" in sağlanması amacıyla sözleşmeye müdahale etmesi kabul edilmekteydi. "Bununla birlikte kira parasının tesbiti yöntemini anılan yasadandan doğan boşluk nedeniyle belirleyen 18.11.1964 tarih ve 2/4 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında da, kira parasının "hak ve nesafete uygun" seviyede takdiri ile "sınırlı artışı" öngörülmektedir". Y.3 HD., T. 6.12.1994, E. 1994/ 14420, K. 1994/15571 (Corpus). Karara gerekçe teşkil eden kısmında "Gelirindeki artış, endeksteki artışın altında kalan ve büyük bir çoğunluğu teşkil eden kiracıların yaşamlarının korunması ve kira parasını ödeyemez duruma sokulmalarındaki kamu yararı ve kiralayanın aynı dönemde taşınmaz malındaki değer artışı ve bunun miktarı da dikkate alınarak; endeksteki artışın gelirdeki artışın çok üstünde olduğu ve normal kazanç ölçülerini de aştığı dönemlerde, bir yarar denkleştirmesi sağlayabilmek için, ileri sürülüp kanıtlanmış özel bir neden bulunmayan hallerde, Toptan Eşya Fiyat Endeksindeki artış oranının bir bölümünün yansıtılarak yeni dönem kira parasının tesbiti hak ve nesafet kurallarına da uygun düşer". Unutulmamalıdır ki, kamu düzeni gerekçesiyle sözleşme özgürlüğünü sınırlamak Hukuk Devleti'nin ilkeleriyle bağdaşmaz. Zira "mülkiyet hakkı" Anayasa'nın 36 ve 13.maddeleriyle teminat altına alınmıştır. Bu hakkın sınırlanması ise yine Anayasa'nın 35.maddesine göre kamu yararı gereği ancak kanun yoluyla gerçekleşebilir. Nitekim toplumda huzur ve güvenin sağlanması, zayıf tarafın korunması amacıyla İsviçre ve Almanya'da da kanun koyucu kira artış oranlarına müdahale etmiş olmakla birlikte, Türkiye'de de kanunkoyucu 4531 sayılı Kanunla (RG. T. 18.02.2000, S. 23968) bu orana müdahale etmiştir. Ancak Anayasa Mahkemesi bu kanunu iptal etmiştir (T.9.7.2001 E.2001/303, K.2001/333). Kamu düzeni kavramının bağımsız sözleşme sınırı olarak kabul eden yazarların değerlendirmeleri için bkz: BAŞPINAR; a.g.e., s.24, 127 vd.; EREN; a.g.e., s.286-288; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU; **Borçlar Hukuku**, s.547.

¹⁷ ALTAŞ; a.g.m., s. 112; Şener AKYOL; **Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006, s. 96-97.

¹⁸ Y. 4.HD. T. 20.1.1972, 10340/470; Y.4.HD. T. 11.11.1965, 7792/5764. Kararlarda rayiç bedeli aşan kira bedellerinin, oranı aştığı ölçüde geçersiz olduğu belirtilmiştir. (Kararlar için bkz: HATEMİ; **Hukuka ve Ahlaka Aykırılık**, s. 580, dn. 27.

etkileri gözetilerek taşınmaz mal kira bedellerinin kamu yararı amacıyla ve yasayla sınırlandırılmasının Anayasa ile çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

Bunun dışında, 6010 sayılı Türk Borçlar Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 16.maddesi 18.05.1955 tarihli ve 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun'u (GKHK) yürürlükten kaldırmıştır. TBK.m.344/f.1'de yeni bir düzenleme ile kira artış oranının belirlenmesi ile ilgili tarafların yenilenen kira dönemlerinde uygulanacak kira bedeline ilişkin anlaşmalarının, bir önceki kira yılında üretici fiyat endeksindeki artış oranını geçmemek koşuluyla geçerli olacağı öngörülmüştür. TBK.m.344/ f.1 c.1'e göre; *"Bu kural, bir yıldan daha uzun süreli kira sözleşmelerinde de uygulanır"*. Madde hükmünün açık lafzı gereği bu oranı aşan kısım sözleşme boşluğuna mahal bırakmaksızın yasal sınıra indirilecektir¹⁹. TBK.m.344/ f.2.'de *"Taraflarca bu konuda bir anlaşma yapılmamışsa, kira bedeli, bir önceki kira yılının üretici fiyat endeksindeki artış oranını geçmemek koşuluyla hâkim tarafından, kiralananın durumu göz önüne alınarak hakkaniyete göre belirlenir"* denildikten sonra TBK.m.344/ f.3'de; *"Taraflarca bu konuda bir anlaşma yapıp yapılmadığına bakılmaksızın, beş yıldan uzun süreli veya beş yıldan sonra yenilenen kira sözleşmelerinde ve bundan sonraki her beş yılın sonunda, yeni kira yılında uygulanacak kira bedeli, hâkim tarafından üretici fiyat endeksindeki artış oranı, kiralananın durumu ve emsal kira bedelleri göz önünde tutularak hakkaniyete uygun biçimde belirlenir. Her beş yıldan sonraki kira yılında bu biçimde belirlenen kira bedeli, önceki fıkralarda yer alan ilkelere göre değiştirilebilir"* denilmektedir. Söz konusu madde hükmünün, İsviçre ve Alman Hukuklarının farklı bir sistem öngördüğü ortadadır. Tarafların kira artış oranı konusunda bir anlaşma yapmasına rağmen oranı belli edilmemişse TBK.m.344/f.2 hükmüne göre artış yapılacaktır. Beş yıldan uzun süreli veya beş yıldan sonra yenilenen veya beşinci yılın sonuna kadar –kaç kez yenilenmiş olursa olsun²⁰- yenilenmiş bütün belirli süreli kira sözleşmeleri bakımından artış TBK.m.344/f.3'e göre yapılacaktır. Özetleyecek olursak, beşinci yıla kadar yenilenen kira sözleşmesi bakımından yenileme dönemlerinde (kira artışı yapılacağı kararlaştırılmışsa) TBK.m.344/f.1; (kira artışı yapılacağı kararlaştırılmamış veya kararlaştırılmış olsa bile oran belli edilmemişse) TBK.m.344/f.2 ve beşinci yılın sonunda zamanı gelen artış döneminde TBK.m.344/f.3'e göre artış yapılacaktır.

TBK m. 345'de ise, kira bedelinin belirlenmesine ilişkin davanın her zaman açılacağı öngörülmektedir. Kanunun 326.maddesinde OR Art. 265'e benzer şekilde, kiracı ve kiraya verenin, kira sözleşmesinden doğan alacaklarını takas etme hakkından önceden feragat

¹⁹ Bu konuda hakime hakkaniyete dayalı bir müdahale imkanı tanınmamıştır. Mustafa Alper GÜMÜŞ; **Yeni 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre Kira Sözleşmesi, TBK.m.299–356**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, s. 63.

²⁰ GÜMÜŞ; **a.g.e.**, s. 64.

edemeyecekleri öngörülmüştür. Böylece kiracı fazla ödediği kira bedelini, kira sözleşmesinden doğan başka borcuna mahsup edilmesini de sağlayabilecektir²¹.

Tüm bu açıklamalardan sonra ortaya çıkacak hukuki sorun şudur: sözleşmenin kurulması esnasında fahiş olarak belirlenmiş kira bedelinin indirilmesi ve fazla ödenen kira bedelinin iadesi söz konusu olabilecek midir? Doktrinde *bir yazar*, pozitif hukukta kira bedel ve kira artış oranlarını sınırlayan veya hakime bu konuda indirim yetkisi tanıyan hükümler bulunmadığı için, MK.m.23/f.2 veya TBK.m.28 gereğince kınanabilir bir dereceye varmadıkça rayiç bedeli aşan kira bedeline indirim yaptırımının uygulanmasına gerek olmadığını ifade etmiştir²². Yazarın bu ifadesini, somut olay adaletinin sağlanması bakımından objektif ve subjektif şartları varsa gabin veya bu şartlar yoksa uyarılma yolunun tercih edilebileceği şeklinde anlamak mümkündür. *Eren* de, kira bedelinin aşırı yüksek belirlendiği hallerde kira sözleşmesinin tamamen hükümsüz sayılması yerine, makul sınıra indirilmesini savunmaktadır²³. *Kanaatimizce*, kira sözleşmesinin kurulması esnasında kira bedelinin belirlenmesine ilişkin emsal bedel gibi bazı kriterler temel alınarak, bu değerlerin oldukça üstünde olan bedellere ilişkin bir takım sınırlamalar getirilmelidir. Ancak bu düşünce daha önce, para değerinin düşmesi, vergilerin artması gibi sebeplerle kesin olarak reddedilmiş ve kira paralarının sınırlandırılması konusu gündeme getirilmemişti²⁴. Ancak hayatın doğal akışı içerisinde kira bedeli ve kira artış oranının belirlenmesi, çoğu kez kiralayanın keyfiyetinde bulunan bir durumdur. Dolayısıyla 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda kira artış oranı bakımından sınırlama getirilmesi isabetli olmakla beraber, sözleşmenin kurulması aşamasında kira bedelini belirleme hakkının kötüye kullanılmasını engelleyen birtakım kriterler (*emsal değer, kiralananın durumu gibi*) de öngörülmeli idi. Türk Hukukunda bu konuda kaleme alınacak bir monografiye ihtiyaç bulunduğunu da söylemek gerekmektedir. Sonuç olarak kira artış oranının belirlenmesi ile ilgili tarafların yenilenen kira dönemlerinde uygulanacak kira bedeline ilişkin anlaşmalarında bir önceki kira yılında üretici fiyat endeksindeki artış oranını geçmesi halinde hiç şüphesiz **düşey kısmi hükümsüzlük** uygulanacak ve bu oran yasal seviyeye indirilecektir. Bu oran yasal seviyeye indirildikten sonra da kanaatimizce tam hükümsüzlük yönünde tarafların farazi iradeleri dikkate alınmayacaktır. Sonuç olarak türk hukukunda kira bedelinin sözleşmenin başında rayiç bedelin çok üstünde belirlenmesi mümkün görünmekle beraber, bu bedele yasal itiraz ancak sözleşmenin 5. yılında mümkün olabilmektedir. Kanaatimizce Alman

²¹ HONSELL; Art. 270 OR, Rn. 12.

²² HATEMİ; *Hukuka ve Ahlaka Aykırılık*, s. 580, dn.27.

²³ EREN; *a.g.e.*, s. 305.

²⁴ YAVUZ; *a.g.e.*, s. 245.

hukukunda olduğu sözleşmenin başında da rayiç bedele göre kira bedeli belirlemek söz konusu olmalı ve yasal sınırı aşan kira bedellerine düşey kısmi hükümsüzlük uygulanarak kira bedelleri yasal sınıra yani rayiç bedele çekilmeli ve tam hükümsüzlük konusunda da tarafların farazi iradeleri dikkate alınmamalıdır.

COVID 19'UN KİRA SÖZLEŞMELERİNDE BEDELİ İFA BORCUNA ETKİSİ

Dr. Öğretim Üyesi Nagehan KIRKBEŞOĞLU¹

ORCID NO: 0000 0001 8243 3034

ÖZET

İçişleri Bakanlığı tarafından 21.03.2020 tarihinde yayımlanan Genelge ile içkili ve/veya içkisiz tüm lokanta ve restoranlar ile pastane ve benzeri işyerlerinin, sadece paket servis, gel-al benzeri şekilde, müşterilerin oturmasına müsaade etmeden hizmet verebileceği düzenlenmiş, başka bir anlatımla bu işyerlerinin faaliyetleri tamamen değil kısmen durdurulmuş yani faaliyetleri kısıtlanmış durumdadır. Bu durumda kiraya verenin, kiralananı kiracının kullanım amacına uygun hazır bir şekilde bulundurduğu kabul edildiğinde kiracının da karşı edim olan kira bedellerinden tam ve eksiksiz olarak sorumlu olacağı gibi çok katı bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Salgının etkilerinin uzun sürecek olması ihtimalinde TBK.m.136 çerçevesinde tarafların borçlarının sona ereceği ileri sürülebilir. Bundan başka somut olayda, salgının etkileri kısa sürecek olsa da kira sözleşmesinin süresi ve amacı dikkate alındığında imkansızlığın varlığı kabul edilebilir. Bu ihtimallerde kiraya verenin sözleşme süresince kullanıma hazır halde bulundurma borcu onun kusuru dışında gelişen salgın sebebiyle sona ermiş sayılabilir. Sözleşme kurulurken mevcut koşullar öngörülemez şekilde sonradan değişerek tarafların edimleri açısından dengeyi bozabilir ve taraflar açısından aşırı ifa güçlüğü doğabilir. Böyle durumlarda, değişen koşullar sonucu bozulan risk paylaşımı dengesi yeniden sağlanmalıdır. Virüs salgının getirdiği engellerin kira sözleşmelerinde kira bedelini ödeme borcuna etkisi kiracının salgın dönemi boyunca kira ödemekten kurtulmasıdır. Ancak bu sonucun hukuki dayanağı konusunda öğretilerde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bu görüşleri incelemek faydalı olacaktır.

1- Geçici İfa İmkansızlığı Görüşü

Bu görüşteki yazarlara göre imkansızlıktan bahsetmek gerekirse de bu imkansızlık TBK.m.136'ya dayanan sürekli imkansızlık değil, geçici imkansızlık olmalıdır. Bu görüşün devamında TBK.m.136'ya göre borcun sona erdiği, oysaki kiracıların sözleşmeyi sona erdirmeye arzusu içinde olmadıkları, sona ermenin taraf menfaatleriyle uygun düşmediği, ayrıca TBK.m.136'nın ani edimli borç ilişkilerini düzenlediği; oysaki kira sözleşmesinin sürekli bir borç ilişkisi olduğu, yine bu maddeye göre imkansızlığın sürekli olması gerektiği, halbuki salgının geçici olduğu birçok örnekte kiraya verenin kiralananı halen kullanıma hazır tuttuğu

¹ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi- Fethiye İşletme Fakültesi – Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

ancak kiracının idareden kaynaklı olarak kiralananı kullanmadığı gerekçeleriyle TBK.m.136'nın uygulanamayacağı düşünceleri dile getirilmiştir².

Geçici ifa imkânsızlığında borcun engel devam ettiği müddetçe kısmi ifa imkansızlığı sonucu doğuracağı (TBK.m.137 hükmünün kıyasen uygulanabileceği) söylenebilir; engel sebebin ortadan kalkmasıyla borcun sonradan ifa edilmesi mümkündür³. Geçici ifa imkansızlığında genellikle ifa zamanı gelmiş olmasına rağmen birtakım yasaklamalar sebebiyle (grev, ambargo, imar yasağı gibi) veya sözleşme konusu malın geçici olarak piyasada mevcut olmaması gibi nedenlerle borç o an için yerine getirilememektedir. Salgın da ifaya engel olan böyle bir sebeptir.

Geçici ifa imkansızlığının sonucu öğretide tartışmalı olsa da bir kısım yazarlara göre ifa tarihinin ertelenmesidir. Erteleme imkansızlığın ortadan kalkmasına kadar sürmektedir. Ancak tarafların farazi iradesi de bu yönde olmalıdır. Aksi takdirde borcun sona erdiği kabul edilmelidir. Yargıtayın da geçici ifa imkansızlığında bu görüşü benimsediği ve akde tahammül süresi kadar beklenmesi gerekeceğini kabul ettiği görülmektedir. Yargıtayın bu görüş doğrultusunda kira sözleşmesinde salgının etkilerinin tahmin ve ümit edildiği üzere kısa sürebileceği düşüncesiyle taraflar akde tahammül süresinin sonu olan salgın sona erene kadar bekleyeceklerdir. Ancak salgın beklenilenden uzun sürerse salgının bitmesi beklenmeden TBK.m.136 çerçevesinde borçlarından kurtulabileceklerdir. Gerçekten de sürekli borç ilişkilerinde dürüstlük kuralı uyarınca geçici imkansızlığın sona ermesinin alacaklıdan beklenemeyeceği veya sözleşme ile belirlenen süre boyunca geçici imkansızlığın devam edeceğinin anlaşıldığı hallerde geçici ifa imkansızlığı sürekli ifa imkansızlığına eşit sayılacaktır. Buna bağlı olarak sürekli ifa imkansızlığı hükmünün (TBK.m.136) uygulanması gerektiği ya da edimler arası dengenin bozulmasından dolayı TBK.m.138 uyarınca sözleşmenin değişen şartlara uyarlanmasının hakimden talep edilebileceği veya uyarılmanın mümkün olmadığı durumlarda sözleşmenin sona erdirilebileceği söylenebilir⁴.

² **Gündoğdu**, Fatih/**Ural**,Nihal; Korona virüs (COVID 19) Tedbirlerinin Kira Sözleşmelerine Etkisi, <https://blog.lexpera.com.tr/koronavirus-tedbirlerinin-kira-sozlesmelerine-etkisi/>, **Baysal**, Başak/ **Uyanık**, Murat, **Yavuz**, M. Selim; Koronavirüs 2019 (COVID 19) ve Sözleşmeler, <https://blog.lexpera.com.tr/koronavirus-2019-ve-sozlesmeler/> **Makaracı Başak**, Aslı/**Öktem Çevik**, Seda/**Yörük**, Işıl; Korona Virüsün İşyeri Kira Sözleşmelerine Etkisi, <https://blog.lexpera.com.tr/korona-virusun-isyeri-kira-sozlesmelerine-etkisi/>

³ **Pekdiñer**, R. Tamer/**Toprakkaya Babalık**, İrem; “Korona Virüs Salgınının Sözleşmelere Etkisi, İfa İmkansızlığı, İfa Güçlüğü ve Uyarılma”, 03 Nisan 2020 <https://blog.lexpera.com.tr/korona-virus-salgininin-sozlesmelere-etkisi-ifa-imkansizligi-ifa-guclugu-ve-uyarlama>

⁴ **Altun**, Seda Evrim; Kısmi İfa İmkansızlığı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019, s. 21.

Geçici ifa imkansızlığını yasaklanan işyerleri bakımından ihtimallere göre ele alan bu görüş, geçici ifa imkansızlığının varlığının faaliyetleri geçici suretle durdurulan işyerlerinin sadece durdurulan faaliyeti sürdürmek amacı ile kiralamalarında söz konusu olabileceğini kabul etmektedir. Buna karşılık, kiralananın kullanım amacı konusunda sözleşmede belirleme olmayan veya kira sözleşmesinin yeni akdedilmiş olması dolayısıyla kiraya verenin zimni kabulünden söz edilemeyecek olan hallerde, kiraya veren kiralananı kullanıma elverişli şekilde bulundurmaktadır. Ancak kiracı seçtiği faaliyet sebebiyle kullanamamaktadır. Aslında idari tedbirlerin yasakladığı kullanım değil, o kiralananadaki faaliyettir. Bu ihtimalde, kira bedelini ödeme borcu para borcu olup da para borçlarında imkansızlık söz konusu olamayacağından TBK.m.138’de düzenlenmiş olan aşırı ifa güçlüğü gündeme gelecektir. Bununla birlikte kira türü işletme kirası ise yahut alışveriş merkezlerindeki bir mağaza kirası ise, kiralananın niteliğinden kaynaklı olarak kullanım amacı her zaman belirli olarak kabul edilmeli ve imkansızlık hükümleri uygulanabilmelidir.

Kiraya verenin geçici ifa imkansızlığı nedeniyle sözleşme süresince kiralananı kullanıma elverişli şekilde bulundurma borcunu yerine getirmediğinden sözleşme hükümleri bu geçici dönemde askıya alınmış olacak ve kiracı da bu dönemde kira bedeli ödeme borcundan kurtulacaktır. Kiracı kira bedeli ödenmesi yönünde bir taleple karşılaşırsa TBK.m.97 uyarınca ödemezlik def’i ileri sürebilecektir.

Bu görüşü savunan yazarlar, “hukuki ayıp” görüşüne karşı eleştirilerini şu cümlelerle açıklamaktadırlar: yazarlara göre hukuki ayıbın varlığı kabul edilemez zira ayıptan sorumluluk koşulları gerçekleşmemiştir. Ayıba karşı tekeffül hükümlerinin uygulanabilmesi için ya taahhüt edilen niteliklerde bir aksaklık ya da kiralanda bulunması gereken unsurlarda bir eksiklik olmalı, oysaki salgınla birlikte kapanan işyerleri açısından herhangi bir eksiklik veya aksaklık ortaya çıkmamakta, bu durumda hukuki bir ayıbın varlığı da bulunmamaktadır. O halde kiraya veren kiralananı kullandırmaya devam etmekte, fakat kiracı idareden kaynaklı bir sebeple kiralananı kullanamamaktadır.

26.03.2020 tarihli ve 31080 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe girmiş olan 7226 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un Geçici 2. Maddesi ile; 01.03.2020 tarihinden 30.6.2020 tarihine kadar işleyecek iş yeri kira bedelinin ödenmemesinin, kira sözleşmesinin feshi ve tahliye sebebi oluşturmayacağı düzenlenmiştir. Bu kapsamda 01.03.2020 ile 30.06.2020 tarihleri arasında doğmuş ve süresinde ödenmemiş kira borçları bakımından, kiraya verenlerin, iş yeri kiracıları aleyhinde kira sözleşmesinin feshi ve tahliye talepli dava açmaları kanun koyucu tarafından engellenmiştir.

2- Hukuki Ayıp ve TBK.m.324'ün Karşıt Kavram Yorumu Görüşü

Geçici imkansızlık gerçek anlamda imkansızlık olmadığı gibi, bu durumun hukuki sonuçları konusunda öğretide fikir birliği de bulunmamaktadır. Bundan başka kirayla ilgili özel hükümlerde soruna çözüm bulmak mümkün olduğundan konuyu imkansızlık ve ödemezlik def'i gibi genel hükümlere göre değerlendirmek doğru değildir. Bu sebeple doktrinde “hukuki ayıp” gerekçesi yanında ayrıca TBK.m.324'ün Karşıt kavram yorumu gerekçeleriyle sorun irdelenmektedir.

Sözleşmeyle bağlı kalmak isteyen kiracı, kullanmadığı süre boyunca kira bedeli de ödememe şeklindeki sonucu arzu ediyorsa, ayıptan dolayı kira bedelinde tamamen indirim istemelidir. Gerçekten kiraya verenin kullanıma elverişli şekilde bulundurma borcunun bir uzantısı niteliğinde bulunan kiraya verenin, kiralananın ayıbından dolayı sorumluluğunda kullanmanın kısıtlandığı veya tamamen ortadan kalktığı hallerde kiracı bu kısıtlama veya ortadan kalkma ölçüsünde sürekli şekilde indirim hakkına sahiptir. (TBK.m.307). Buna göre kiracı, kiralananı hiç kullanmıyorsa, TBK.m.307 çerçevesinde kira bedelinde tamamen indirim yapabilecektir. Üstelik kiracının bu hakkını kullanması için ayıbın ortaya çıkmasında kiraya verenin kusuruna dahi ihtiyaç yoktur⁵. Geçici imkansızlık görüşünü savunan yazarlar bu görüşü eleştirirken, ayıp kavramını taahhüt edilen niteliklerde bir aksaklık ya da kiralananın bulunması gereken unsurlarda bir eksiklik şeklinde sadece maddi ayıp düzeyinde ele almaktadırlar. Hatta bazı yazarlar, hukuki ayıp açısından elektrik kaçağı sebebiyle yahut raylı sistem inşaatı sebebiyle binaya giriş yasağı örneklerinde olduğu gibi sorunun yine kiralananın kaynaklandığı, oysaki salgın durumunda kiralananın değil gerçekleştirilmek istenen faaliyetten kısıtlama getirildiği düşünceleriyle ayıba dayanmaya karşı çıkmaktadırlar. Doktrinde bir görüşe göre ayıp kavramı, maddi ayıp yanında manevi ayıp, ekonomik ayıp ve hukuki ayıp şeklinde de ortaya çıkabilir ve sözü edilen kısıtlamalar o işyerinin kullanım amacının da belirli olduğu hallerde aynı zamanda kiralananın kaynaklanmaktadır. Ayrıca ayıbın sadece nitelik eksikliğinde değil, o maldan beklenen faydanın ortadan kalkması durumunda da oluşabileceği düşünüldüğünde ayıbın varlığı kolaylıkla kabul edilebilecektir. Salgın örneğinde kiraya veren tarafından ayıbın giderilmesinin imkansız olması da ayıpla ilgili hükümlere dayanma konusunda bir başka itiraz olarak ileri sürülmüştür. Ancak bu durum, kiracının ayıba ilişkin hükümlere başvurmasına engel değildir. Öğretide de savunulduğu üzere kiraya veren tarafından ayıbın giderilmesinin mümkün olmadığı hallerde kiracının ayıba ilişkin diğer seçimlik hakları kullanması mümkündür. Bu gibi durumlarda söz konusu hakların

⁵ Özer, M. Tolga, COVID-19 Salgınının İş Yeri Kiralarında Kiracının Kira Bedelini Ödeme Borcuna Etkisi, <https://blog.lexpera.com.tr/kovid-19-salgininin-is-yeri-kiralarinda-kiracinin-borcuna-etkisi/>.

kullanılabilmesi için kiraya verene ayıbı gidermesi için süre verilmesine de ihtiyaç olmayacaktır.

İkinci gerekçe ise, TBK.m.324'ün karşıt kavram yorumuyla mücbir sebebin etkileri sona erinceye kadar kiracının kira bedelini ödemek zorunda olmamasıdır. TBK.m.324; **“kullanıma elverişli bulundurulduğu sürece kiralanan, kiracının kendisinden kaynaklanan bir sebeple kullanılmasa veya sınırlı olarak kullanılsa bile kiracı, kira bedelini ödemekle yükümlüdür. Bu durumda kiraya verenin yapmaktan kurtulduğu giderler kira bedelinden indirilir”** düzenlemesiyle kiracının kendisinden kaynaklı umulmayan bir olayı kira bedelinin ödenmesine bir engel sebep saymıştır. O halde mücbir sebep saydığımız ve kiracıdan kaynaklı olmayan virüs salgını kullanıma engel oluşturuyorsa, engel ortadan kalkıncaya kadar kiracı bedel ödeme borcundan kurtulmuş sayılmalıdır.

Geçici ifa imkansızlığı görüşünü hatta ayıp görüşünü savunan yazarlar ayrıca kiralananın kullanım amacını da göz önünde bulundurmaktadırlar. Yazarlara göre kullanım amacının taraflar arasında kararlaştırıldığı hallerde, geçici ifa imkansızlığından söz edilebilir, oysaki sözleşmede amacın belirlenmediği ve sözleşmenin yeni akdedilmesi dolayısıyla kiraya verenin zımnen kabul ettiği amacın da bulunmadığı durumlarda, kullanıma elverişli bulundurma borcu devam eder ancak kiracının seçtiği faaliyet sebebiyle kullanım mümkün olmamaktadır. Bu sebeple burada imkansızlıktan veya ayıptan söz edilemez. Kanaatimizce de taraflar arasında kararlaştırılan kullanım amacına bakılarak sonuca varılması gerektiğini kabul etmekle birlikte, kullanma amacının belirsiz olmasının düşük bir ihtimal olduğunu düşünüyoruz. Nitekim sözleşmede açık hüküm olmasa da kiralananın kullanım amacı kiraya verenin sonradan kullanıma sessiz kalması kadar tarafların sözleşmeyi akdederken takındıkları tavırlara, açıklamalara yahut iş hayatındaki yaygın ve objektif ölçülere göre de belirlenebilmelidir⁶.

3- Kira Bedelinin Kısmen Ödenmeye Devam Edilebileceği Durumlar

Salgın tedbirleri kapsamında bazı işyerleri açısından tamamen faaliyetin durdurulması yerine çalışma saat aralığının kısaltılması yoluna gidilmiştir. Örneğin, 09.00-21.00 saat aralığında açık olabilen bir işyeri için, salgın kısıtlamalarının geçerli olduğu dönem boyunca 12.00.-17.00 saat aralığında hizmet verme söz konusu olabilir. Bu ihtimalde kiraya verenin kullanıma elverişli şekilde bulundurma borcunun ortadan kalkıp kalkmadığı kiralananın kullanım amacının belirli olup olmamasına göre değişecektir.

⁶ Aydoğdu, Murat/ Yağcıoğlu, Ali Haydar, Kovid 19 Salgınının Borç İlişkilerine ve Yargılamaya Etkileri, Ankara, 2020, s. 95-100..

Kullanım amacı, sözleşmede açıkça belirlenmiş veya kiraya veren tarafından zımnen kabul yoluyla belirli hale geldiği söylenebiliyorsa saat kısıtlaması kiraya verenin elverişli şekilde bulundurma borcunu kısmen ortadan kaldırmış sayılacaktır. Bu durumda doktrindeki bir görüşe göre, ayıptan sorumluluk hükümlerine dayanarak kira bedelinde kısıtlamayla orantılı bir indirim yapılması mümkün olmalıdır. Bu konuda kısmi imkansızlıkla ilgili TBK.m.137 uyarınca da sonuca varılabileceği düşünülebilirse de bu düşünceye karşı kısmi imkansızlığın bölünebilen edimler açısından mümkün olmadığı gerekçesiyle itiraz edilebilir. Gerçekten kiraya verenin kiralananı kullanıma elverişli şekilde bulundurma borcu bölünemeyen bir edim olarak değerlendirilmelidir. Bazı yazarlar bu durumda ödemezlik def'i savunmasıyla kiranın kısmen ödenebileceğini kabul etmektedirler. Bu konuda savunulan bir başka görüşe göre ise, uyarılma talebiyle sorunun çözüme kavuşturulmasıdır. Yine bir görüşe göre ayıp hükümlerine göre kira bedelinde indirim yapılması, kiracıyı tatmin eden bir sonuçsa, genel hükme (TBK.m.138) başvurmaya gerek olmamalıdır. Ancak uyarılma talebinin indirim dışında daha geniş bir yelpazede imkanlar (kira süresinin uzatılması gibi) sunmasından ötürü bu imkanlar açısından kiracının bu yola başvurma hakkı saklı olmalıdır.

Kiralananın niteliğiyle de bağlantılı olarak kullanım amacının belirli olduğu alışveriş merkezi kiralarında alışveriş merkezinin açık olduğu ancak salgın tedbirlerinin uygulanmaya devam ettiği süreçte, orada bulunan mağaza kiracılarının da ayıpla ilgili hükümlere göre kira bedelinde indirim isteyebilmeleri veya aşırı ifa güçlüğü çerçevesinde indirim dışındaki başka talepleri ileri sürebilmeleri mümkün olmalıdır. Ayıpla ilgili hükümler bakımından beklenen gelirin elde edilememesi olgusu, ekonomik ayıp olarak değerlendirilebilir. Gerçekten alışveriş merkezlerinin sahip oldukları müşteri potansiyeli, kira bedellerinin daha yüksek belirlenmesine neden olur. Mağaza kiracıları da buna göre daha yüksek gelir elde etme beklentisi içindedir. Bu beklenti boşa çıktığında, kiraya verenin ayıptan sorumluluğu söz konusu olmalı, bu çerçevede kiracılar indirim hakkı çerçevesinde kira bedelini kısmen ödemeye devam edebilmelidir.

Kiralananın kullanım amacının belirli olmadığı, kiracının seçtiği faaliyet dolayısıyla kullanma kısıtlamasına uğraması ihtimalinde ise, kiraya verenin kiralananı elverişli şekilde bulundurma borcunda kısmen de olsa ortadan kalkma söz konusu olmamaktadır. Bu durumda, söz konusu kısıtlamanın olumsuz sonuçlarını kiraya verene yüklemek doğru olmayacaktır. Ancak bu kısıtlamalar, aşırı ifa güçlüğü doğurmuş ve diğer şartları da gerçekleştirmiş ise, kiracı tarafından uyarılma talebi çerçevesinde sorunun çözüme bağlanması düşünülebilir⁷.

⁷ Aydoğdu/Yağcıoğlu, s.100-101.

4- Kira Bedelinde Uyarlama İstenebilen Durumlar

Kullanıma elverişliliğin ortadan kalkmadığı sözgelimi zorunlu şekilde kapatılmayan işyerleri bakımından virüs salgını ekonomik faaliyetlerde olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Bu sonuçların en başta geleni, daha az müşteri ziyareti dolayısıyla gelirlerin düşmüş olmasıdır. Gerçekten salgından dolayı birçok işyerinde üretimde azalma ve iş kapasitesinde daralma olmuş, böylece işletmenin cirosunda ve kazancında gerilemeler yaşanmıştır.

Bu durum içinde bulunan işletme sahibi kiracılar açısından hukuki imkanlardan birisi, kira türü ürün kirası ise, TBK.m.363 uyarınca indirim isteyebilmektir. Ürün kirasında olağanüstü olaylarla doğal afetler virüs salgını gibi kira konusu malın ürününün her zamankinden önemli derecede az olması halinde kanun kiracıya kira parasının buna uygun biçimde indirilmesini isteme hakkı vermektedir.

Ürün kiralarda kira bedelinde indirim yanında, genel hüküm niteliğindeki TBK.m.138 çerçevesinde sözleşmenin uyarlanması yoluyla kira süresinin uzatılması da talep edilebilir. Örneğin otel kirasında yap işlet devret modeliyle kiralarda, işletmenin devri yoluyla kiralarda kapalı kalan sürenin kira süresine eklenmesi yönünde taleplerde durum böyledir.

Kira türü ürün kirası değil de işyeri kirası ise, kiracı kira parasını ödemeye devam edecekse de TBK.m.138 çerçevesinde kira sözleşmesinin değişen koşullara uyarlanması davasıyla bu yükümlülüğünü hafifletmesi mümkündür. Bu tür kiralarda, kiracının sözleşme yapılırken var olan ekonomik menfaati, salgın dolayısıyla alınan tedbirler sonucunda, tamamen veya kısmen ortadan kalkmış durumdadır. Ne salgının ortaya çıkmasında ne de alınan tedbirlerde kiracının bir kusuru bulunmamaktadır. Salgının olağanüstü sonuçlarını öngöremeyen kiracının, gerekli tedbirleri almadığından bahisle kusurlu olduğu da söylenemez. Kiracı ifa güçlüğü sebebiyle kira bedelini ödemiş veya saklı tutarak ödemişse uyarlamanın bu koşulu da gerçekleşmiş demektir.

Bu noktada uyarlamanın şartlarını hatırlayalım.

Borçlu tarafından öngörülme ve öngörülmesi de beklenmeyen olağanüstü bir durum sözleşme kurulduktan sonra ortaya çıkmış olmalıdır,

Bu olağanüstü durum borçludan kaynaklanmamış olmalıdır,

Bu olağanüstü durum, sözleşmenin yapıldığı sıradaki mevcut olguları, borçludan ifanın istenmesini dürüstlük kurallarına aykırı düşecek derecede borçlu aleyhine değiştirmiş olmalıdır,

Borçlu, borcunu henüz ifa etmemiş veya ifanın aşırı ölçüde güçleşmesinden doğan haklarını saklı tutarak ifa etmiş olmalıdır.

İşyeri kiracıları, faaliyetleri durdurulmayan kiracılardan biri olmakla birlikte işyerini salgından korunma düşüncesiyle kapatmış olduğu yahut çalışanlarının aynı düşünceyle işyerine gelmemesinden ötürü işyerini kapatmak zorunda kaldıkları hallerde de uyarılama davası yoluyla kira bedeli yüklerini hafifletmeleri mümkündür. Uyarılama sonucunda mahkeme tarafından kira bedelinde indirim yapılabileceği gibi kira bedelinin ötelenmesi yoluna da gidilebilir.

Uyarılama imkanı, konut kiracıları için de düşünülmelidir. Salgın süresince çalışamayıp gelirden yoksun hale düşen kiracılar bu yolu tercih edebilmelidirler. Doktrinde aksi yönde bir görüş, böyle bir durumda konut kiralalarında uyarılamanın söz konusu olamayacağını savunmaktadır. Bu görüşe göre, kiracının ekonomik durumunun kötüleşmesi yani kiracının işini kaybetmesi, kazancının azalması ayrı sözleşmelerden kaynaklanır. Salgın, işyeri kirasında doğrudan kira sözleşmesini etkilerken konut kirasında durum farklıdır. Uyarılama için taraflar arasındaki sözleşmenin doğrudan olağanüstü durumdan etkilenmesi gerekir. Doktrindeki bir görüşe göre, ekonomik koşullarda ağır olumsuzlukların yaşanıyor olması ve bu sebeple kiracının kira bedelini ödeyemiyor olması uyarılama talebi için yeterli bir sebeptir.

Hem işyeri hem konut kiracıları kira bedelini sözleşme yaparken peşin ödemiş ve salgın süreci bu peşin ödenen kira süresinin bir bölümüne denk geliyorsa, bu bölüm için uyarılama talebine olanak vermek doğru olmaz. Aşırı ifa güçlüğü sonradan ortaya çıkmaktadır peşin ödeme esnasında kiracı böyle bir güçlük içinde değildir. Ayrıca bu ihtimalde ödememe veya ihtirazi kayıtla ödeme koşulu da gerçekleşmemiştir. Ancak doktrinde, salgın süresiyle sınırlı bir uyarılama yapılabileceği yönünde görüş de mevcuttur. Bu görüş kiracının salgının bu denli etkili olacağını öngörseydi peşin ödeme yapamayacağı düşünüldüğünde peşin ödeme yapan kiracıyla böyle bir ödemede bulunmayan kiracının farklı sonuçlara tabi tutulmasının hakkaniyetli olmayacağını savunmaktadır. Yine bu görüşe göre, ödemede bulunan kiracı için uyarılama talebini saklı tutma durumunda uyarılama yapılabiliyorken, peşin ödemede bulunurken saklı tutma imkanı bulunmayan kiracı için de bu imkan geçerli olmalıdır.

Mahkeme tarafından sözleşmenin yeni koşullara uyarlanması çeşitli şekillerde gerçekleşebilir. Temelde kapatılmayan işyerleri açısından uyarılama imkanını incelemekle beraber kiracının kapatılan işyeri açısından da bu yolu tercih ettiği hallerde mahkemenin uyarılamanın bir görünümü olarak doktrindeki bir görüşe göre kira sözleşmesini askıya alması mümkündür. İşyerinin kapatılmadığı hallerde ve konut kiralalarında ise kira bedelinin kısmen veya tamamen indirilmesi mümkündür. Eğer kira bedeli yabancı para olarak belirlenmişse, kiracı bu taleplere ilaveten kademeli olarak kurun sabitlenmesini de isteyebilir. Bundan başka, kira dönemi sonuna gelindiğinde, kira bedelinde artış yapılmaması şeklinde uyarılama da

istenebilmelidir. Böyle bir dava, kiraya verenin açmış olduğu kira bedelinin tespiti davasında bekletici mesele olarak değerlendirilecektir.

Uyarlama talebi karşısında mahkeme kira bedelinde indirimde gidecekse, her somut olayda salgının gelirlerde ne oranda düşüşe sebebiyet verdiğini tespit etmesi gerekir. Bunun için işyeri kiralarda mali yönden yapılacak incelemeyle defter kayıtlarının, vergi beyannamelerinin kayıtların incelenmesi mümkündür. Bu tür kiralarda faaliyeti tamamen engellenen işletmeler açısından salgının etkisi tamamen gelir kaybıdır. Ancak bu durum, az önce bahsettiğimiz üzere ayıptan sorumluluk hükmüne göre kiracının kira bedelinde tamamen indirim yapılmasına olanak da vermektedir. Bununla birlikte indirim hakkına göre kira bedelini hiç ödememek yerine uyarlama talebinde bulunan kiracılar açısından elbette bu ihtimal de söz konusu olabilir. Faaliyeti kısmen engellenen işletmelerde ise, gelirdeki düşüş oranı tespit edilerek bu oranın kira bedeline uygulanması düşünülebilir. Konut kiralarda ise, kiracının gelir kaybı oranı onun çalışarak veya başka yollarla elde ettiği gelirden ne oranda düşüş yaşanmış olduğunun tespiti gereklidir. Örneğin kiracı işyerinden ücretsiz izne ayrılmış, sadece kısa çalışma ödeneğinden faydalanmış, buna göre gelirinde yarı yarıya düşüş olmuş olabilir. Kiracının sahip olduğu gelirler arasında sahibi olduğu dükkanın faaliyetine ara verilmiş; bu sebeple o da kendi kiracısından kira geliri elde edememiş olabilir. Bu durum da gelirinde önemli bir kayba yol açmış olabilir.

Kira bedelinde indirim yapılırken, bazen işyerinin konumu da göz önünde tutulabilir. İşyerinin cephesi, caddeye veya sokağa yakınlığı, alışveriş merkezi içinde bulunması gibi müşteri potansiyelinin fazla olduğu bir konumda bulunması sebebiyle kira bedelleri, emsallerinden daha yüksek kararlaştırılmış olabilir. Bu tür kira sözleşmelerinde kiracının sözleşmeden beklentisi kiralanan işyerinin daha fazla gelir getirmesidir. Bu sebeple mahkemenin işyerinin konumunu dikkate alarak gelirdeki düşüş oranının da üzerinde bir oranı uygulayarak bedelde indirimi gerçekleştirilmesi uygun olur.

Uyarlama, kira bedelinin tamamen ortadan kaldırılması şeklinde olabilir de kiraya verenin menfaatleri de göz önünde tutulduğunda böyle bir uyarlama sınırlı hallerde tercih edilecektir. İşyeri faaliyeti salgın nedeniyle tamamen durmuş, kiracı hiçbir gelir elde edememiş bilakis zararına çalışmış ise, bedelin tamamen ortadan kaldırılması hatta bir görüşe göre kira sözleşmesinin askıya alınması şeklinde uyarlama talep edilebilecektir. Bazen de kira bedelinde tamama yakın bir indirim de söz konusu olabilecektir. Bu konuda öğretide yargılama faaliyetini hızlandırmak açısından Yargıtay tarafından oluşturulacak sektörel bazda uyarlama oranlarını tavsiye eden bir görüş, bu tavsiyeler arasında faaliyeti tamamen durdurulan işletmeler açısından daha düşük oranlardan bahsetmektedir. Doktrinde bir görüşe göre de, her somut olayda hakim

takdirine göre belirlenebilecek olan uyarlama oranı faaliyeti tamamen durdurulan, işyeri kapatılan işyeri kiracıları açısından gerektiğinde %100 olarak kabul edilmelidir. Faaliyeti durdurulmayıp müşteri kısıtlamasına gidilen işyerleri açısından ise, kiralananın kullanıldığı gerçeği de göz önünde tutularak, gelirdeki düşüşle uyumlu bir oran benimsenmelidir.

Uyarlama, sadece salgının etkilerini doğurduğu süre için yapılmalıdır. Salgının etkilerini doğurduğu süreçte devletin aldığı tedbirler gevşetilmişse, bunun gelirdeki düşüşe etkisi de göz önünde tutularak gerektiğinde gevşetmeden sonraki dönem için farklı bir oran belirlenerek ayrı bir hesaplama yapılmalıdır.

Uyarlama davasının açıldığı ve davanın henüz sonuçlanmadığı aşamada kiracının menfaatinin korunması açısından düzenleme amaçlı tedbir alınması önem taşımaktadır. Nitekim kiracı uyarlama sonucuna ancak mahkemenin inşai nitelikteki kararıyla ulaşabileceğinden süregelen dava boyunca böyle bir tedbir onun menfaatine olacaktır. Adı geçen tedbir bir düzenleme tedbiri niteliğindedir ve bu sayede davada karar verilene kadar geçerli olacak şekilde hukuki ilişkinin içeriğine yönelik düzen kurulmaktadır. Bu düzen özellikle kira bedelinin dava süresi boyunca daha düşük şekilde belirlenmesiyle sağlanmaktadır.

SOCRATES
JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY
SOCIAL STUDIES

ISSN 2757-5519

SINCE 2015

KADINLARDAKİ AHLAKİ OLGUNLUK DÜZEYİ İLETİŞİM BECERİLERİ ÜZERİNDE ETKİLİ MİDİR?

Burcu Demir Gökmen

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, SYO

ORCID ID: 0000 0003 2058 8924

Meryem Fırat

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, SBF

ORCID ID: 0000 0002 4193 2299

ÖZET

Amaç: Araştırma, doğuda bir ilde yaşamakta olan kadınlarda ahlaki olgunluk ile iletişim becerileri düzeylerini belirleyip, bunlar arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılmıştır. **Yöntem:** Araştırma Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgesinde bulunan küçük illerden birinde yapılmıştır. Veriler 2020 yılında, Ocak ve Haziran ayları arasında online olarak toplanmıştır. Gelişigüzel örnekleme yöntemi ile belirlenen, araştırmacının ulaşabildiği, araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden toplam 226 çalışan kadından toplanmıştır. Verilerin toplanabilmesi için "Kişisel Bilgi Formu", "Ahlaki Olgunluk Ölçeği" ve "İletişim Becerileri Envanteri" kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS-23 paket programında yapılmış olup, önemlilik düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. **Bulgular:** Araştırma kapsamına alınan kadınların %54,9'u 20-30 yaş aralığında olup, %42,5'inin evli olduğu bulunmuştur. Kadınların Ahlaki Olgunluk Ölçeği puan ortalamaları $266,13 \pm 20,09$, İletişim Becerileri Envanteri puan ortalamaları $159,89 \pm 13,19$ olarak belirlenmiştir. İletişim Becerileri Envanteri alt boyutları puan ortalamaları sırasıyla zihinsel; $55,59 \pm 4,94$, duygusal; $50,23 \pm 5,09$ ve davranışsal; $50,94 \pm 5,56$ olarak bulunmuştur. Kadınlarda medeni durum ve yaş değişkenlerinin ahlaki olgunluk ve iletişim becerileri üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir. ($p > 0,001$). Ölçekler arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda kadınların ahlaki olgunluk ölçeği toplam puanı ile iletişim becerileri envanteri toplam puanı, davranışsal alt boyut puanı ve zihinsel alt boyut puanı ile aralarında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p < 0,001$). **Sonuç:** Çalışmaya katılan kadınların ahlaki olgunluk ve iletişim becerileri seviyelerinin ortalama değerlerde olduğu söylenebilir. Ahlaki olgunluk düzeyi yüksek olan kadınların iletişim becerilerinin daha güçlü olduğu ifade edilebilir. Bu bağlamda toplumda kadınlara yönelik olarak hem ahlaki ahlaki gelişime hem de iletişim becerilerine katkıda bulunabilecek kurs, konferans gibi eğitimlerin düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, ahlak, iletişim

LEVEL OF MORAL MATURITY IN WOMEN IS IT EFFECTIVE ON COMMUNICATION SKILLS?

ABSTRACT

Objective: The research was conducted to determine the moral maturity and communication skills levels of women living in an eastern province and to determine the relationship between them. **Method:** The research was conducted in one of the small provinces in the Eastern Anatolia region of Turkey. Data were collected online between January and June in 2020. It was collected from a total of 226 working women who voluntarily accepted to participate in the research, determined by the random sampling method, accessible to the researcher. "Personal Information Form", "Moral Maturity Scale" and "Communication Skills Inventory" were used to collect data. The analysis of the data was made in the SPSS-23 package program and the significance level was accepted as $p < 0.05$. **Results:** It was found that 54.9% of the women included in the study were between the ages of 20-30 and 42.5% were married. The mean score of the Moral Maturity Scale of the women was determined as 266.13 ± 20.09 , and the mean score of the Communication Skills Inventory was determined as 159.89 ± 13.19 . The mean scores of the Communication Skills Inventory sub-dimensions were mental; 55.59 ± 4.94 , emotional; 50.23 ± 5.09 , behavioral; It was found to be 50.94 ± 5.56 . It was determined that marital status and age variables were not effective on moral maturity and communication skills in women. ($p > 0.001$). It was found that there was a positive significant relationship between women's moral maturity scale total score and communication skills inventory total score, behavioral sub-dimension score and mental sub-dimension score. ($p < 0.001$). **Conclusion:** it can be said that the moral maturity and communication skills levels of women are at average values. It is recommended to organize trainings that can contribute to both moral moral development and communication skills for women. It can be stated that the communication skills of women with a high level of moral maturity are stronger.

Keywords: Woman, morality, communication

ISSN 2757-5519

SINCE 2015

**CLASSICAL MYTHS IN MODERN DRAMA: A STUDY OF THE VISION OF
JEAN ANOUILH IN ANTIGONE**

Azza Taha Zaki

Cairo University

Abstract:

Modern drama was characterised by realism and naturalism as dominant literary movements that focused on contemporary people and their issues to reflect the status of modern man and his environment. However, some modern dramatists have often fallen on classical mythology in ancient Greek tragedies to create a sense of the universality of the human experience. The tragic overtones of classical myths have helped modern dramatists in their attempts to create an enduring piece by evoking the majestic grandeur of the ancient myths and the heroic struggle of man against forces he cannot fight. Myths have continued to appeal to modern playwrights not only for the plot and narrative material but also for the vision and insight into the human experience and human condition. This paper intends to study how the reworking of Sophocles' *Antigone* by Jean Anouilh in his *Antigone*, written in 1942 at the height of the Second World War and during the German occupation of his country, France, fits his own purpose and his own time. The paper will also offer an analysis of the vision in both plays to show how Anouilh has used the classical *Antigone* freely to produce a modern vision of the dilemma of man when faced by personal and national conflicts.

Keywords: drama, modern, myth, *antigone*, Sophocles, Anouilh, Greek tragedy

ISSN 2757-5519

SINCE 2015